

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra sociální pedagogiky

**Divácké násilí na fotbalových stadionech v Čechách
a v zahraničí**

Bakalářská práce

Autor: Roman Frýdek
Studijní program: B7507 - Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika se zaměřením na etopedii
Vedoucí práce: PhDr. Josef Kasal, MBA, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor:

Roman Frýdek

Studium:

P131065

Studijní program:

B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor:

Sociální pedagogika se zaměřením na etopedii

Název bakalářské práce:

Název bakalářské práce AJ:

Divácké násilí na fotbalových stadionech v Čechách a v zahraničí

Crowd violence at football stadiums in the Czech Republic and abroad

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce popisuje problematiku diváckého násilí na fotbalových stadionech v České republice a v zahraničí a analyzuje jeho současný stav. Na základě komparace názorů fotbalových fanoušků poukazuje na zásadní rozdíly ve vnímání fotbalového fandění. Dále specifikuje pojmy hooligans a ultras v kontextu řešené problematiky. Kvalitativní výzkumné šetření je realizováno formou řízeného interview s fanoušky. Cílem práce je porovnat informace z odborných publikací se získanými daty provedeného výzkumného šetření.

Smolík, J. (2008): Fotbalové chuligánství. Historie, teorie a politizace fenoménu. Karlovy Vary: Zdeněk Plachý, ISBN 978-80-903556-3-7, 280 s. Smolík, J. (1976): Subkultury mládeže. Praha : Grada, ISBN 978-80-247-2907-7, 281 s. Kasal, J. (2013): Násilí na stadionech jako odraz kultury. Hradec Králové : Gaudeamus, ISBN 978-80-7435-362-8, 218 s. Buford, B. (2005): Sám mezi rowdies ; [z angl. orig. přel. Karel Mayer]. - Vyd. 1. - Nové Sedlo u Lokte : Vydavatelství & Nakladatelství Plachý, ISBN 80-903556-0-9, 237 s. MAREŠ, Miroslav, SMOLÍK Josef, SUCHÁNEK Marek. Fotbaloví chuligáni: Evropská dimenze subkultury. 1. české vydání. Brno: 2000, ISBN 80-903333-0-3 ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

Garantující pracoviště: Katedra sociální pedagogiky,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce:

PhDr. Josef Kasal, MBA, Ph.D.

Oponent:

Mgr. Jan Sýkora

Datum zadání závěrečné práce:

6.11.2014

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Hradci Králové dne

.....

Roman Frýdek

PODĚKOVÁNÍ:

Rád bych na tomto místě poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce panu PhDr. Josefu Kasalovi, MBA, Ph.D. za jeho odbornou pomoc a cenné rady, které mi pomohly při zpracování této práce.

Anotace

Frýdek, Roman. Divácké násilí na fotbalových stadionech v Čechách a zahraničí. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2017. 50 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce popisuje problematiku diváckého násilí na fotbalových stadionech v České republice a v zahraničí a analyzuje jeho současný stav. Na základě komparace názorů fotbalových fanoušků poukazuje na zásadní rozdíly ve vnímání fotbalového fandění. Dále specifikuje pojmy hooligans a ultras v kontextu řešené problematiky.

Kvalitativní výzkumné šetření je realizováno formou řízeného interview s fanoušky. Cílem práce je porovnat informace z odborných publikací se získanými daty provedeného výzkumného šetření.

Klíčová slova: divák, fanoušek, divácké fotbalové násilí, hooligans, ultras

Annotation

Frýdek, Roman. Spectator violence at football stadiums in the Czech Republic and abroad. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2017. 50 pp. Bachelor Degree Thesis.

The thesis describes the problem of violence amongst the audiences at football stadiums in the Czech Republic and in other countries and analyses its current state. Based on comparing different viewpoints of football fans, it shows major differences in the way football fandom is perceived. Furthermore, it defines specific terms "hooligans" and "ultras" in the context of the issues that are being discussed.

Qualitative research has been commenced by guided interviews with the fans. The main goal of the thesis is to compare information gathered from academic sources with the data received from the interviews.

Keywords: spectator, fan, football spectator violence, hooligans, ultras

OBSAH

ÚVOD	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	9
1 VYMEZENÍ POJMŮ	9
1.1 Subkultura.....	9
1.2 Násilí a agrese.....	9
1.2.1 Pojmy související s agresí	10
1.3 Hooligans.....	11
1.3.1 Chuligánské skupiny a násilí v západní Evropě	14
1.3.2 Chuligánské skupiny a násilí ve východní Evropě.....	16
1.3.3 Česká republika	19
1.4 Tragédie na fotbalových stadionech	20
2 OPATŘENÍ NA FOTBALOVÝCH STADIONECH V ČECHÁCH A V ZAHRANIČÍ.....	23
2.1 Mezinárodní opatření.....	23
2.2 Zahraniční opatření.....	24
2.3 Česká republika	26
2.3.1 Nezávládnuté zápasy pořadatelskou službou v České republice.....	28
3 SHRUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI.....	30
3.1 Publikace a odborné články	30
II. EMPIRICKÁ ČÁST	32
4 VÝZKUMNÁ ČÁST	32
4.1 Charakteristika výzkumu včetně jeho cíle a formulace vědecko-výzkumného problému	32
4.2 Metodologie výzkumu	33
4.3 Výzkumný soubor	34
4.4 Sběr dat a realizace výzkumu	35
5 INTERPRETACE EMPIRICKÝCH ZJIŠTĚNÍ A VYHODNOCENÍ VÝZKUMU	36
5.1 Výsledky výzkumného šetření	36
6 ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	42
ZÁVĚR	44
POUŽITÉ ZDROJE.....	46
SEZNAM PŘÍLOH	48

Úvod

Fotbal je v současné době jeden z nejoblíbenějších kolektivních sportů. Je sportem, ve kterém proti sobě nastoupí dva týmy a chtějí změřit nejen své fyzické síly, ale také svou psychickou a duševní vyspělost. A právě zde se rodí fotbalové násilí, velice často za podpory fanoušků.

Tématem této bakalářské práce je definovat divácké násilí na fotbalových stadionech v České republice i v zahraničních státech. Vybral jsem si pro bakalářskou práci toto téma vzhledem k tomu, že se dlouhodobě zajímám o fotbalové násilí na stadionech a zažil jsem na vlastní kůži několik konfliktů fotbalových chuligánů přímo na stadionu i mimo něj. Práce přináší pohled nejen do subkultury hooligans a ultras, ale také blíže specifikuje pojmy násilí a agrese. Je zde popsána historie a vývoj fotbalových chuligánů a popis současných chuligánských zastoupení v jednotlivých zemích. Problematika násilí a s ní spojený pojem „hooligans“ neboli také chuligánství, se v různě velkém měřítku používá téměř po celém světě. Nejvíce rozšířeným je v Evropě, na severu Afriky a dále pak v Jižní a Střední Americe.

Tato problematika není v současné době ničím neznámým, přesto se jí z mého pohledu věnuje malá pozornost. Násilí nás obklopuje na každém kroku a ve spojení s fotbalem je čím dál silnější. Práce chce tuto problematiku více přiblížit a představit názory a postoje fanoušků na fotbalové násilí a obecně chování ultras a hooligans na fotbalových stadionech.

Hlavním cílem této bakalářské práce je pomocí výzkumného šetření zjistit, jaký mají fanoušci názor na chování ultras a hooligans na fotbalových stadionech a následně porovnat získaná data s informací obsažených v publikacích, zabývajících se tímto tématem.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Vymezení pojmů

1.1 Subkultura

Subkultura je skupina lidí, která se vyznačuje pro ně typickými znaky, názory a postoji. Pochází z latinského slova sub, tedy ve významu - pod, nižší a tomu podobné. Je to tedy podkategorie kultury. Soukup definuje subkulturu jako "Sociální skupinu, jejíž artefakty, sociokulturní regulativy a ideje ji do jisté míry odlišují od majoritní kultury, která tvoří kontextuální rámec daného společenství."¹

Roland Girtler řadí fotbalové chuligány mezi okrajové kultury revoluce a rebelie a nazývá je divokými kmeny. "Mladí příznivci fotbalu a fankluby jsou dobrým příkladem okrajové kultury rebelie, ve které se dorostenci obrací proti stávajícím normám a nárokují si právo na hlučné, rvavé a násilné chování."²

1.2 Násilí a agrese

Nejobecněji definovala násilí Světová zdravotnická organizace již v roce 1996, jako úmyslné použití či hrozbu použití fyzické síly nebo moci proti sobě, jiné osobě, proti skupině či komunitě, a to síly (moci), která má, nebo vysokou pravděpodobností bude mít, za následek poranění, smrt, psychickou újmu, poruchu vývoje či osobnosti.

V odborné literatuře se dočteme o několika typech násilí, které jsou definovány podle reality a úhlu pohledu jednotlivých odvětví (lékařský, psychologický, kriminalistický, právní atd.). Násilí na fotbalových stadionech neboli divácké násilí, je páčáno nejčastěji relativně ohraničenou skupinou lidí, kteří jsou ideově spojeni s nějakým klubem, či národním týmem a toto jednání se často opakuje. „Násilí na stadionech je způsobeno komplexem společensko-historických souvislostí, specifických atributů sportu a jeho zvláštním postavením ve společenském životě, úrovně společenského vědomí dané společnosti a psychických zvláštností jednajících členů společnosti.“³

¹ SOUKUP, Václav. Antropologie: teorie člověka a kultury. 1. vyd. Praha: Portál, 2011, 741s. ISBN 978-807-3674-328, str. 185

²GIRTLER, Roland. Okrajové sociální kultury. Brno: Masarykova univerzita, 2001. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-2728-2., str. 85

³KASAL, Josef. Násilí na stadionech jako odraz kultury. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-362-8, str. 104

S agresivním jednáním se můžeme poměrně často setkat i při každodenních činnostech. Agresivní mohou být rozčilení lidé v obchodním domě, při práci, případně ve škole.

„Agrese se většinou definuje jako psychologická (emočně motivační) mohutnost, jež má za cíl poškodit, ať již přírodu, věci, lidi nebo sebe samého. Z psychologického hlediska je chápána coby vrozená vlastnost či reaktivní připravenost, jež je člověku vlastní a tudíž eticky neutrální, sloužící k adaptaci, udržení života, např. získáním obživy, sebe prosazení či obraně.“⁴Důležitým faktorem je to, jak se člověk dokáže s vlastní agresivitou vyrovnat a jak své agresivní jednání dokáže ovládat. Častým problémem agresivity je tzv. nemotivovaná agrese, tedy agresivní jednání, které není zapříčiněno vnějšími vlivy a určitým druhem frustrace. „Etolog Konrad Lorenz i psychoanalytik Sigmund Freud tíhnou k tomuto pojetí, jež zdůrazňuje důležitost agrese coby neutichajícího motivu pro ohraničení a bránění se, prosazování se, obecně pro boj o přežití.“⁵ K těmto situacím může dojít z několika důvodů, například hladinou mužského testosteronu, zvýšenou produkcí dopaminu, sníženou produkcí serotoninu či pouze jen nenaučenými schválenými normami agrese, především pak u traumatizovaných jedinců.

1.2.1 Pojmy související s agresí

Existuje mnoho pojmů, které v dnešní době souvisejí s agresivitou. Pro tuto práci byly vybrány pojmy, které s probíraným tématem násilí na fotbalových stadionech nejvíce souvisí a mohou tedy být příčinou agresivního jednání u subkultury, která je sledována. Mezi tyto pojmy patří frustrace, hněv a hostilita.

„Frustrace jako psychický stav nastává, když je nějakým způsobem znemožněno uspokojení aktualizované potřeby či dosažení cíle. Dá se říci, že míra frustrace se zvyšuje se subjektivní důležitostí a naléhavostí potřeby.“⁶

Frustrace je tedy pocit zklamání či zmaru, pokud se něco nepovede a není možné danou věc napravit. Jednou z nejtypičtějších reakcí na frustraci bývá agrese. Jedinec, jenž je vystavován zátěži, která se stupňuje či má dlouhodobé trvání, může vést až ke zhroucení organismu. Velkou roli u frustrace hraje míra tolerance a odolnost k zátěžovým situacím, díky čemuž může jedinec situaci zvládnout a překonat nestálé potíže. Tyto aspekty závisí na vrozených dispozicích, vývoji jedince, ale i na aktuálním psychickém stavu.

⁴PONĚŠICKÝ, Jan, agrese, násilí a psychologie moci. 2.doplněné vydání. Praha:2010, 172 s.ISBN 978-7387-378-3, str.17

⁵PONĚŠICKÝ, Jan, agrese, násilí a psychologie moci. 2.doplněné vydání. Praha:2010, 172 s.ISBN 978-7387-378-3, str.111

⁶PAULÍK, Karel, Psychologie lidské odolnosti. 1 vydání. Praha:2010, 240s.ISBN 978-80-247-2959-6, str. 51

Silná afektivní reakce na překážku či ohrožení nás, našich blízkých, nebo našich cílů. „Hněv je emocionálně negativní proces nebo stav, kterým jedinec obvykle reaguje na situaci, jež nepatřičným a nepříjemným způsobem rušivě zasahují do jeho života a narušují či ohrožují jeho hodnoty“⁷. Jeho nejhorší formou je „afekt zuřivosti“ a nejpříjemnější formou je krátkodobé „rozčílení“.

Hostilní jednání je takové jednání, které se vyznačuje nepřátelským postojem k jiným lidem či skupinám. Hostilní jednání je nenávistivé a nepřátelské.

1.3 Hooligans

Začátkem 60. let se začínají množit excesy při fotbalových utkáních a s nimi spojenými konflikty mezi tábory fanoušků. Začínají se objevovat projevy nenávisti k soupeřům, vandalismus, verbální napadání a vzrůstá agrese mezi fanoušky samotnými. „Postupně se v souvislosti s fotbalem zintenzivňovaly i projevy xenofobie, rasismu, antisemitismu a nacionálního šovinismu.“⁸ Tyto problémy se začínají prolínat i s politickými systémy a určitou vnitřní hierarchií organizovaných skupin.

Chuligáni neboli hooligans jsou fanoušci, často také nazývaní rowdies nebo hools, pravidelně navštěvující fotbalové utkání svého klubu. Tvoří skupinu, která je velmi loajální svému přesvědčení a ke svému klubu.

Velmi důležité je odlišovat od sebe skupiny hooligans, skupiny fanoušků a diváky, kteří sledují fotbalová utkání. Rozdělíme tedy fotbalové diváky do tří skupin:

1) Fotbalový divák

Fotbalový divák je člověk, který přijde na fotbalové utkání či sleduje utkání přes televizní nebo jiný vysílací přenos. Jeho vnímání hry není ovlivněno rivalitou týmů. Je to pasivní pozorovatel hry. Tito lidé často nesledují pouze fotbalová utkání, ale také jiné sporty.

2) Fotbalový fanoušek

Fotbalový fanoušek většinou fandí danému týmu nebo svému oblíbenému hráči. Více prožívá úspěch i neúspěch svého týmu. „Fanoušek např. prožívá více nepotrestaný foul na „vlastního“ hráče a na tuto situaci mnohem bouřlivěji reaguj (Slepička 1990)“.⁹

⁷PAULÍK, Karel, Psychologie lidské odolnosti. 1. vydání. Praha:2010, 240s.ISBN 978-80-247-2959-6, str. 52

⁸MAREŠ, Miroslav, SMOLÍK Josef, SUCHÁNEK Marek. Fotbalové chuligáni: Evropská dimenze subkultury. 1. české vydání. Brno: 2000, 181 s. ISBN 80-903333-0-3, str. 9

⁹MAREŠ, Miroslav, SMOLÍK Josef, SUCHÁNEK Marek. Fotbalové chuligáni: Evropská dimenze subkultury. 1. české vydání. Brno: 2000, 181 s. ISBN 80-903333-0-3, str. 12

3) Hooligans

Typické je sdružování se do skupin, větších či menších, podle počtu členů a velikosti daného uskupení. Většinou se snaží vyvolávat konflikty, či potyčky s jinými podobně zaměřenými skupinami. Tyto skupiny jsou dobře organizované, často sledují politické, rasové, případně i náboženské motivy. Chuligáni velmi často používají pouze černé oblečení či vlastní motivy své skupiny, většinou se neidentifikují klubem, kterému fandí. Své území si velmi dobře hlídají a značkují si svá teritoria pomocí graffiti.

Násilí a davové výtržnosti se objevovaly v Anglii už koncem 19. století, kdy se musela uzavírat hřiště. První zmínky o fotbalových chuligánech se objevovaly již počátkem 60. let 20. století na území zmíněné Anglie, odkud se později dostávaly do zbytku Evropy. Samostatné pojmenování chuligán (hooligan) vzniklo v 19. století v Londýně podle irské imigrantské rodiny jménem Hooligan či Houlihan, která byla proslulá svým „asociálním chováním“.¹⁰

Po 2. světové válce zaznamenala Británie velké změny. Oblíbenost kopané na ostrovech prošla obrovským vzestupem i díky úspěchům na mezinárodní scéně. Anglie si tak vydobyla silnou pozici na mezinárodní fotbalové scéně. Regenerace anglického hospodářství a ekonomiky po nástupu mechanických strojů zaznamenal však úbytek pracovních míst pro „dělnickou třídu“. „Z mládeže dělnického původu se poté rekrutují zástupci několika proudů subkultur, které se podílely na vzniku fotbalového chuligánství.“¹¹ Anglická mládež se poté dělila na různé subkultury mládeže, které se od sebe odlišovaly různými znaky, jako bylo například oblečení, hudební styl, střih vlasů a další. Právě z těchto subkultur se vyčlenila v 60. letech 20. století skinheadská subkultura. „Životní styl skinheads byl mimo jiné založen na požívání alkoholu, na návštěvách koncertů, rvačkách s jinými partami a návštěvách fotbalových zápasů (při této příležitosti taktéž docházelo k bitkám a násilí)“¹². Je zřejmé, že skinheads měli na vývoj fotbalového chuligánství velký vliv. Po vyhraném finále mistrovství světa v roce 1966 se začaly v Anglii utvářet první velké skupiny fanoušků, které doprovázely své týmy na zápasech. Zároveň se mladé skupiny fanoušků charakterizovaly obranou domácího teritoria, kdy se v den zápasu snažily v okolí domácího stadionu vyhledávat fanoušky soupeře a pouštět se s nimi do potyček. V těchto skupinám bylo mnohdy i více než

¹⁰SMOLÍK, Josef, Fotbalové Chuligánství: Historie, teorie a politizace fenoménu. 1. české vydání. Karlovy Vary: 2008, 280 s. ISBN 978-80-903556-3-7, str. 14

¹¹MAREŠ, Miroslav, SMOLÍK Josef, SUCHÁNEK Marek. Fotbaloví chuligáni: Evropská dimenze subkultury. 1. české vydání. Brno: 2000, 181 s. ISBN 80-903333-0-3, str. 41

¹²MAREŠ, Miroslav, SMOLÍK Josef, SUCHÁNEK Marek. Fotbaloví chuligáni: Evropská dimenze subkultury. 1. české vydání. Brno: 2000, 181 s. ISBN 80-903333-0-3, str. 44

1000 fanoušků. Přibývalo střetů s policií, ale také střetů přímo na stadionech. Přibývalo skupin fanoušků, které se dostaly na hrací plochu za účelem přerušit zápas, nebo se dostat k nepřátelské skupině fanoušků. Skupiny hooligans se začaly členit do takzvaných firem, z nichž každá nesla svůj název. Mezi nejznámější patří v současné době aktivní Headhunters (Chelsea), Inter-City Firm (West Ham United), nebo Bushwackers (Millwall).

Cílem těchto skupin bylo v hracích dnech napadnout co nejvíce fanoušků soupeře a ukořistit co nejvíc vlajek, šál a podobných předmětů, které se užívají k prezentaci oblíbeného klubu. „V soubojích nebylo pravidel, skupiny proti sobě používaly různé zbraně. Zpočátku to byly okované špice pracovních bot, které dokázaly spolehlivě vyřadit protivníka.“¹³ K rozvoji aktivity chuligánů přispěla i média. Televizní přenosy z fotbalové Premier League dokázaly zachytit téměř všechny nepokoje na stadionu, díky čemuž se o tomto násilí dozvěděla velká masa lidí. Hooligans firmy tak pochopily, že pro své vlastní zviditelnění a zviditelnění jejich klubu jsou právě rvačky přímo na stadionu to nejlepší pro popularitu a i díky tomu se fenomén hooligans stále rozšiřoval.

V průběhu následujících dekád si fotbaloví chuligáni z části změnili vizáž z klasických skinheads na typické módní oblečené té doby. Díky tomu nebylo možné v davu pro policii výtržníky tak snadno identifikovat. Nicméně subkultura hooligans se stále rozšiřovala.

V průběhu 70. a 80. let dvacátého století začalo fotbalové chuligánství eskalovat také do Evropy. Většina hooligans skupin se formovala po vzoru anglických Rowdies, kdy přebíraly nejen vizáž, ale i chorály a různé vlajky na podporu svého týmu. Za hlavní rivaly anglických Rowdies jsou považováni Němci. V Německu se projevovala vlna hooligans od 70. let, nicméně velkého rozmachu se dočkala až v následujících 80. letech.

Němečtí hooligans jsou často extrémně pravicových názorů a postojů. Velmi rozšířená je subkultura hooligans také v Polsku, Itálii, Rusku a zemích bývalé Jugoslávie. „Fenomén diváckého násilí je v Polsku značně rozšířen, což je dáno především tou skutečností, že organizované skupiny fotbalových chuligánů nejsou záležitostí pouze velkých a populárních klubů, ale utváří se i u málo známých celků z menších měst hrajících nižší soutěže.“¹⁴

¹³MAREŠ, Miroslav, SMOLÍK Josef, SUCHÁNEK Marek. Fotbaloví chuligáni: Evropská dimenze subkultury. 1. české vydání. Brno: 2000, 181 s. ISBN 80-903333-0-3, str. 47

¹⁴MAREŠ, Miroslav, SMOLÍK Josef, SUCHÁNEK Marek. Fotbaloví chuligáni: Evropská dimenze subkultury. 1. české vydání. Brno: 2000, 181 s. ISBN 80-903333-0-3, str. 96

Naopak v 80. letech se v Itálii fotbaloví chuligáni vyskytovali především ve velkých městech, jednalo se z velké části o členy subkultury skinheads a ti se ve velké míře snažili prosazovat své politické názory. V 80. letech také velmi eskalovalo divácké násilí v bývalé Jugoslávii, kde propukly násilnosti na stadionu dříve, než v jiných zemích bývalého východního bloku. „Především zápasy mezi týmy Srbska a Chorvatska provázely velké problémy, jelikož fanoušci vyjadřovali své politické postoje. Pálení vlajek a zpívání zakázaných nacionalistických chorálů bylo běžným jevem. Členové jednotlivých ultras-chuligánských skupin se aktivně účastnili válek na území bývalé Jugoslávie.“¹⁵

1.3.1 Chuligánské skupiny a násilí v západní Evropě

V západní Evropě se první zmínky datují již k zmíněným Anglickým hooligans, jejichž formování probíhalo v 70. a 80. letech minulého století a odtud pokračovalo do zbytku Evropy a světa.

„Němci jsou často považováni za hlavní rivaly anglických fotbalových chuligánů.“¹⁶ Běžným se v Německu stalo chuligánství v 80. a 90. letech. Většina německých chuligánských skupin je spojována s extrémně pravicovými politickými postoji. Především pak v bývalé východní části Německa. Častým projevem v Německu jsou i rasistické urážky hráčů tmavé pleti.

V současnosti se chuligáni v Německu střetávají na domluvených potyčkách mimo stadiony na odlehlých místech. Často je o německých hooligans slyšet i při mezinárodních zápasech, při Mistrovství světa, či Mistrovství Evropy. „Německá policie člení fotbalové fanoušky do tří kategorií“¹⁷:

- 1) *Fans* jsou osoby, které se neprojevují násilím, ale pouze doprovázejí a fandí svému klubu i mimo domácí prostředí.
- 2) *Ultras* jsou osoby, jež se zabývají choreografií během zápasů, mohou se však projevit i při násilných střetech.
- 3) *Hooligans* jsou osoby, které vyvolávají násilné střety. Policie se snaží tyto osoby mít pod dohledem a v den zápasu je dopravuje bez výtržností na stadion.

¹⁵MAREŠ, Miroslav, SMOLÍK Josef, SUCHÁNEK Marek. Fotbaloví chuligáni: Evropská dimenze subkultury. 1. české vydání. Brno: 2000, 181 s. ISBN 80-903333-0-3, str. 106

¹⁶MAREŠ, Miroslav, SMOLÍK Josef, SUCHÁNEK Marek. Fotbaloví chuligáni: Evropská dimenze subkultury. 1. české vydání. Brno: 2000, 181 s. ISBN 80-903333-0-3, str. 77

¹⁷MAREŠ, Miroslav, SMOLÍK Josef, SUCHÁNEK Marek. Fotbaloví chuligáni: Evropská dimenze subkultury. 1. české vydání. Brno: 2000, 181 s. ISBN 80-903333-0-3, str. 81

Italský fotbal má dlouhodobou tradici. Hooligans byli blízce spjati se subkulturou skinheads. Stárnoucí stadiony v Itálii nebyly dostatečně připraveny na první střety chuligánských skupin a nebyly tak výjimkou krvavé bitky s noži, tyčemi a jinými zbraněmi. Na stadionech v Itálii nejsou výjimkou několikametrové ploty, nebo velké příkopy, které od sebe oddělují fanoušky obou táborů.

V roce 2007 zabili fotbaloví chuligáni policistu a vedení fotbalového svazu v Itálii rozhodlo, že stadiony bez splnění bezpečnostních podmínek, budou bez diváků.

V Itálii jsou obyčejní fanoušci, jež navštěvují fotbalová utkání nazýváni „Tifosi“. Radikálnější skupiny ultras a hooligans se starají o atmosféru na fotbalových stadionech. Ultras jsou pověstní svým velmi organizovanými dlouhými chorály a fanatickým povzbuzováním. Často také užívají pyrotechniku. Ultras skupiny často spolupracují s vedením klubu, které přispívá na choreografie.

Dlouho to vypadalo, že ve Španělsku se žádné skupiny hooligans nevyskytují. „Vznikaly zde velké skupiny organizovaných fanoušků (tzv. peñas), kteří doprovázejí svůj tým při výjezdech a dostává se jim značné podpory od vedení klubů“¹⁸. Z těchto uskupení se postupem času vyčlenily skupiny hooligans.

I v Řecku se rozmohl fenomén fotbalových chuligánů a vytvořilo se několik chuligánských organizací. Derby mezi Panathinaikosem a Olympiakosem Pireus v Athénách je v Evropě považováno za jedno z nejrizikovějších. V loňském roce díky řádění chuligánů zápas nezačal a výsledkem bylo přes 50 zatčených hooligans. Fotbalové chuligánství v Řecku je na vzestupu.

Historie skotských hooligans a prvních střetů sahá až k začátkům 20. století. Především ve městě Glasgow, kde jsou dva nejznámější skotské kluby Rangers a Celtic, jsou střety fotbalových chuligánů časté. Dá se říci, že moderní chuligáni jsou ve Skotsku inspirováni Anglii, jelikož fenomén z Anglie byl médií velmi dobře vyslán i do sousedního Skotska. Při zápasech reprezentace právě se sousední Anglií jde nevraživost mezi Skoty stranou a vzájemně se podporují proti anglickým fanouškům.

¹⁸MAREŠ, Miroslav, SMOLÍK Josef, SUCHÁNEK Marek. Fotbaloví chuligáni: Evropská dimenze subkultury. 1. české vydání. Brno: 2000, 181 s. ISBN 80-903333-0-3, str. 85

Holandští chuligáni byli průkopníky a jako jedni z prvních se konfrontovali s anglickými Rowdies. Současná scéna v Holandsku je velmi silná a holandský fotbalový svaz registruje velký počet tzv. rizikových zápasů.

Fotbalové chuligánství ve Francii není považováno za příliš velký problém, snad jen s pár výjimkami jako jsou Paris Saint German či Olympique Marseille. Na mezinárodní úrovni francouzští hooligans příliš nefungují.

Chuligánské skupiny v západní Evropě byli velmi ovlivněni vývojem chuligánství v Anglii a díky tomu jsme mohly zaznamenat i první „mezinárodní“ střety, např. mezi Holandskými a Anglickými fanoušky. Současná západoevropská scéna je stále aktivní, i když dosti omezena a z fotbalových stadionů, až na výjimky odstraněna.

1.3.2 Chuligánské skupiny a násilí ve východní Evropě

Fotbalové chuligánství ve východní Evropě se začalo rozvíjet až v 90. letech 20. století. Násilné střety se sice ukazovaly i o 20 let dříve, nicméně s fotbalovými hooligans neměly co dočinění. Byly spíše ojedinělé a k nepokojům docházelo spontánně. Fotbalové chuligánství ve východní Evropě ovlivnili především britští Rowdies a jejich chování. Na Balkáně bylo pak vidět přejímání znaků od italských hooligans a vznikaly tak družby s některými z italských chuligánských skupin. Velký rozmach tedy nastal v průběhu 90. let. „I přes svou naléhavost není problematika diváckého násilí ve sledovaných zemích zatím důkladně vědecky zpracována“¹⁹. Především v porovnání s množstvím studií na problematiku hooligans v Anglii.

V Polsku je divácké násilí velmi rozšířeno a velmi dobře známo. Téměř každý fotbalový klub v Polsku má svou chuligánskou skupinu, nejde tedy pouze o velké kluby z velkých měst, ale i o malé kluby. Není výjimkou, že polští chuligáni se střetávají přímo na hrací ploše, napadají se u svých sektorů či napadají své protivníky během cest na utkání. V posledních letech se v Polsku snaží chuligánské skupiny dodržovat stanovená pravidla a nepoužívat při soubojích zbraně. Nejhorší pověst mají v Polsku chuligáni v Krakově a konkrétně u klubu Cracovia Krakow se nebojí používat mačety a sekery. V Polsku zemřelo v 90. letech na následky zranění při střetu fanoušků několik osob.

Polští chuligáni začali také tvořit takzvané koalice, jiným slovem družby. Ty mají za cíl podporovat se při vzájemných střetech s nepřátelskými tábory. Polští chuligáni neuzavírají

¹⁹MAREŠ, Miroslav, SMOLÍK Josef, SUCHÁNEK Marek. Fotbaloví chuligáni: Evropská dimenze subkultury. 1. české vydání. Brno: 2000, 181 s. ISBN 80-903333-0-3, str. 96

mír ani při zápasech národního týmu a často se tedy vyskytují konflikty mezi polskými Rowdies i při zápasech jejich národního mužstva.

Typickým pro Polské chuligány je fakt, že svoji kulturu berou velmi vážně. Skupiny společně tráví svůj volný čas a zdokonalují se v posilovnách a trénují společně bojová umění.

V Maďarsku se začali první fotbaloví příznivci tvořit koncem 80. let za vzoru italských ultras. Chuligáni jsou v Maďarsku dobře vidět, na stadionu jsou mimo běžné fanoušky i ultras a jejich pořádek mají na starost dobře označení tzv. pořadatelé - staří, respektovaní chuligáni. Při zápasech národního týmu mají chuligánské skupiny vyhlášené příměří.

První skupiny se na Slovensku tvoří v polovině 90. let. V druhé polovině 90. let začínají slovenské skupiny mezi sebou navazovat přátelské vztahy a bojují mezi sebou ve větších družbách. Tyto koalice se však postupně rozpadají. Některé slovenské chuligánky mají navázané i příměří s českými a polskými kluby. Nejobávanějšími kluby na Slovensku jsou Slovan Bratislava, Spartak Trnava a Košice.

Dochází také k násilnostem při mezinárodních utkáních. Vzpomenout si můžeme na zápas Slovan Bratislava – Sparta Praha z konce roku 2014. Pražští chuligáni, které tehdy vyprovokovala skupina slovenských fanoušků, následně protrhli plot a napadli několik slovenských fanoušků.

Stejně jako v dalších státech východního bloku se v Bulharsku utvářejí chuligánské skupiny v průběhu 90. let. Zajímavostí je, že hooligans často nahrazují ultras a tvoří tak atmosféru na zápasech. Bulharští chuligáni se soustředí především na domácí scénu. Za jedny z nejhorších fanoušků jsou považováni příznivci fotbalového celku CSKA Sofia a značný počet fanoušků se hlásí i ke klubu Levski Sofia! Derby mezi těmito kluby je jedním z nejhorších v Evropě a dochází k mnoha střetům.

V Rumunsku se do roku 1989 nevyskytovaly téměř žádné organizované skupiny fotbalových fanoušků. „Nikdo si nedovolil vyvolat jakýkoliv incident, především ze strachu před všemocnou policií“.²⁰ První skupiny hooligans se tedy datují do první poloviny 90. let a především do hlavního města Bukureště. Až v druhé polovině 90. let se začíná zvedat počet

²⁰MAREŠ, Miroslav, SMOLÍK Josef, SUCHÁNEK Marek. Fotbaloví chuligáni: Evropská dimenze subkultury. 1. české vydání. Brno: 2000, 181 s. ISBN 80-903333-0-3, str. 115

diváckého násilí a narůstá tak počet chuligánských skupin. Toto je zapříčiněno především špatnou finanční situací u bezpečnostních složek.

Rumunští chuligáni jsou velmi aktivní při zápasech s odvěkými rivaly z Maďarska. Při reprezentačních zápasech těchto zemí dochází k častým konfliktům. Vzpomenout můžeme na utkání v Rumunsku z října roku 2014, kdy se přímo na stadionu střetly tyto zneprátelené skupiny. Podobné konflikty se odehrály i v roce 2015 v Maďarsku.

Jedni z nejobávanějších chuligánů v Evropě jsou právě ze Srbska. Příznivci Crvene Zvezdy a Partizanu z města Bělehrad. Původní skupiny Crvené Zvezdy - Ultras a RedDevils se spojily v legendární skupinu pod názvem Delije. Jejich největší soupeři jsou fanoušci Partizanu, kteří si říkají Grobari a děsí při každém vzájemném střetu místní orgány. Tyto střety mají i politický podtext, tedy náklonnost fanoušků Partizanu k tehdejšímu režimu Slobodana Miloševiče.

V Chorvatsku je fenomén fotbalových fanoušků velmi rozšířen. Největší skupiny fotbalových fanoušků: Bad Blue Boys (Dinamo Záhřeb), Torcida (Hajduk Split) a Armada (Rijeka) sdružují na několik tisíc registrovaných fanoušků. Tyto skupiny se před pádem Jugoslávie i přes velkou rivalitu spojovaly proti klubům ze Srbska.

Historie Bosenských hooligans sahá do 80. let minulého století. Nejznámějším uskupením je tzv. RedArmy. V době společné Jugoslávie měla tato skupina na svědomí největší výtržnosti na bosensko-hercegovském území. Tato skupina má v současnosti několik tisíc členů. Jejimi největšími rivaly jsou fanoušci klubu FK Sarajevo, jejíž fotbalový gang se nazývá Horde Zla. V roce 2009 došlo při násilných střetech chuligánů v Širokém Brijegu k usmrcení jednoho z fanoušků klubu FK Sarajevo.

Chuligáni z ruských měst patří k nejbrutálnějším a nejobávanějším v celé Evropě. Běžné jsou střety mimo stadiony na odlehlých místech, převážně domluvené potyčky se stanoveným počtem účastníků a jasně danými pravidly. Mezi nejobávanější patří v Rusku členové Spartaku Moskva, kteří byli i průkopníky na Ruské hooligans scéně. Časté jsou i domluvené rychlé střety ve stanicích metra, restaurací či dokonce v centru města.

Fotbalový chuligáni z Východní Evropy se začali vyvíjet o něco později, než jejich západní vzory. Ovšem v současné době jsou chuligáni z východoevropských zemí čím dál více aktivní a nebezpeční. Ve východních zemích, jako je například Chorvatsko či Srbsko jsou velmi početné a tvrdé skupiny fotbalových hooligans, které jsou velmi obávané a nebezpečné. V zemích jako je například Rusko, či Polsko již nejsou fotbaloví hooligans pouze pouliční rváči, ale velmi dobře fyzicky vybavení jedinci, kteří společně trénují bojová umění a připravují se na střety s nepřátelými tábory.

1.3.3 Česká republika

Stejně jako v jiných zemích i v České republice se začala tvořit subkultura fotbalových hooligans. „I v České republice došlo k vzájemnému ovlivňování subkultury skinheads a fotbalových chuligánů“²¹. S pojmem hooligans se setkáváme především při označení radikálních fanoušků, výtržníků a násilníků, kteří se shlukují za účelem konfliktu s jinou, stejně smýšlející skupinou z jiného klubu.

V současnosti můžeme z publikací vyčíst stav českého fandění a násilí na stadionech. Literatura popisuje historii fotbalových chuligánů, zkušeností ze zahraničí a různé prevence, kterými proti fanouškům bojují země ve zbytku světa. „Stav současného poznání zatím nedovoluje provést hlubokou analýzu příčin či spouštěčů tohoto chování, i když i zde se objevuje stále více výzkumů, snažících se postihnout příčiny diváckého násilí v České republice“.²²

Fotbalové gangy na našem území hledaly inspirace v zahraničí, především pak v Anglii, Polsku, Německu, či v Balkánských státech. Díky mnoha rozdílným představám z různých zemí, pak stále fotbaloví chuligáni na našem území nesjednotili svá pravidla a zvyky pro svou existenci. České chuligánství tedy nemůžeme jednoduše charakterizovat. Velmi těžko také rozlišíme skupiny hooligans a skupiny ultras, mezi kterými je rozdíl na našem území stále mizivý a rozdělení je nejasné. V poslední době se však především díky velkým fanouškovským skupinám dá říci, že rozdělení ultras a hooligans dostává na našem území reálné obzory a jasné ohraničení pro jednu či druhou skupinu.

Vývoj v českých zemích můžeme rozdělit do dvou základních etap „pre-chuligánskou etapu neorganizovaného fotbalového násilí, výtržností a vandalismu“, kdy se jednalo o

²¹SMOLÍK, Josef, Fotbalové Chuligánství: Historie, teorie a politizace fenoménu. 1. české vydání. Karlovy Vary: 2008, 280 s. ISBN 978-80-903556-3-7, str. 134

²²KASAL, Josef, Násilí na stadionech jako odraz kultury, 1. české vydání. Hradec Králové: 2013, 2018s. ISBN 978-80-7435-362-8, str. 135

náhodné incidenty jednotlivců, výjimečně skupin. Následně v druhé polovině 90. let začala druhá „etapa moderního fotbalového chuligánství organizovaných gangů“.

Pre-chuligánská etapa se začala stupňovat především v 80. letech, kdy byla příčinou „emancipace“ mládeže z dělnických rodin. Ti se stávali imunní vůči tehdejšímu režimu a svoji frustraci si vybíjeli na fotbalových stadionech, ale i mimo ně. Vzrůstající vulgarita a agresivita se prolínaly našimi největšími městy. „I přes existující cenzuru o nich občas přinášelo reportáže tehdejší Rudé právo“²³. Po událostech z Bruselu roku 1985 se po vandalském činu spartánských rowdies začaly problémy s fotbalovými chuligány více zabývat bezpečnostní složky. Počet fotbalových chuligánů dále vzrůstal a pád režimu roku 1989 dané skutečnosti nikterak nepomohl. Větší svoboda vedla k nárůstu agresivity a většího sebevědomí chuligánů. Druhá etapa moderního fotbalového chuligánství začala v druhé polovině 90. let.

Nejvyšší fotbalovou soutěží v České Republice je v současnosti ePojištění liga (název soutěže se téměř každý rok mění). Soutěž hraje dohromady 16 mužstev, které se utkají každé s každým ve dvou kolech – na podzim a následně na jaře.

Téměř každý tým má svou ultras či hooligans skupinu. V České republice patří mezi nejznámější a nejobávanější fanoušky příznivci pražské Sparty a Slavie, ostravského Baníku a fanoušci Brna. Ovšem i v nižších soutěžích se dají nalézt celky, které mají silnou fanouškovskou základnu. Například Opava či Hradec Králové (od sezony 2016-2017 účastník nejvyšší soutěže).

1.4 Tragédie na fotbalových stadionech

Tato část práce představí největší tragédie z historie fotbalových dějin, které byly vyvolány násilným a agresivním chováním fanoušků. Jsou zde přiblíženy nešťastné události, které formovaly vývoj boje s fotbalovými chuligány.

Zápas FC Liverpool (Anglie) - Juventus Turín (Itálie) byl jedním ze zlomových bodů v historii fotbalového chuligánství a následných opatření a boje proti fotbalovým fanouškům byl rok 1985, který se nesmazatelně zapsal do historie fotbalu černým písmem. Finále poháru mistrů evropských zemí, které se hrálo 29. května 1985 v Bruselu, se změnilo v jednu z největších tragédií ve sportovních dějinách. Juventus Turín a Liverpool v té době patřily k fotbalové špičce a fanoušci anglického klubu patřili k nejobávanějším na celém světě. A právě oni tehdy vyprovokovali konflikt s italskými Tifosi. Výsledkem byl pád tribuny, po

²³MAREŠ, Miroslav, SMOLÍK Josef, SUCHÁNEK Marek. Fotbaloví chuligáni: Evropská dimenze subkultury. 1. české vydání. Brno: 2000, 181 s. ISBN 80-903333-0-3, str. 131

kterém zůstalo 39 mrtvých a přes 400 zraněných osob. Strhla se velká vlna kritiky nejen na fanoušky, ale i na vedení fotbalové soutěže a pořadatele této akce, jelikož stadion byl ve velmi špatném stavu. Organizace a kontrola fanoušků nebyla zřejmě vůbec žádná, na stadionu byli fanoušci ozbrojeni noži, železnými tyčemi i střelnými zbraněmi. Anglické kluby byly vyřazeny z Evropských pohárů na dlouhých pět let. UEFA se začala zabývat otázkou norem a bezpečnosti stadionů, začaly se zavádět mnohem větší kontroly fanoušků na zápasech, díky čemuž již nebyli fans v takové anonymitě a začalo se mnohem více spolupracovat s policií. To vše přinesl hrůzný den 29. 5. 1985.

V roce 2006 byl po zápase v Paříži mezi místním Paris Saint-Germain a Hapoel Tel Aviv při pouličních nepokojích zastřelen jeden z fanoušků domácího celku. Zápas, který domácí tým prohrál 2:4 neunesli domácí fanoušci a nejtvrdší jádro chuligánů PSG se po utkání rozhodlo trestat fanoušky z Izraele. Jednoho z izraelských fanoušků se zastal místní policista, který střelnou zbraní dvakrát vystřelil do davu fanoušků. Výsledkem byl jeden usmrcený fanoušek a druhý vážně zraněný.

Celý incident odsoudila francouzská vláda. Zprávy hovořily o rasově a anti-semitisticky vedeném útoku. Francie následně zavedla více opatření proti fotbalovým chuligánům.

V roce 1990, 13. května přicestovalo do chorvatského města Záhřeb na 3 tisíce fanoušků Crvene Zvezdy Bělehrady. Tito fanoušci jsou po celém světě známí jako Delije! Delije vedl muž jménem Želko Ražnatovič, zvaný Arkan (vůdce Srbské polovojenské organizace). Pár střetů se událo již ve městě před zápasem, ovšem hlavní střet nastal až na stadionu Maksimir.

Bitku vyprovokovali fanoušci Chorvatského týmu házením kamenů na srbské fanoušky. Ti zaútočili a vybaveni noži napadli chorvatské fanoušky. Policie se snažila dav rozehnat, ovšem marně. Několik tisíc hooligans z řad Bad Blue Boys (Dinamo Záhřeb) vtrhlo na hrací plochu, kde se strhla jedna z nejkrvavějších řeží v dějinách fotbalu. Přes hodinu trvající boj nakonec musely rozehnat přivolané posily s vodními děly. Výsledkem bylo 193 zraněných, pobodaných a slzným plynem otrávených fanoušků.

Tato událost je považována za začátek rozpadu bývalé Jugoslávie.

Derby, které je známo pod názvem „Superclásico“ se používá při vzájemné bitvě gigantů v Argentině mezi Boca Juniors a River Plate. Pro argentinské chuligány je toto derby nejdůležitějším zápasem v sezóně a není divu, že se na stadionu objevují chuligáni vybaveni zbraněmi.

Tragédie nazývaná Brána 12, se stala 23. června 1968 na stadionu El Monumental, kdy po zápase zahynulo 71 fanoušků a přes 150 jich bylo zraněno. Dodnes není přesně známo, co se stalo a nikdo nebyl obviněn. Verze se liší podle příslušnosti k danému klubu – jedni tvrdí, že střet vyvolali chuligáni Boky Juniors, jiní zase, že za střet mohou útočníci z River Plate. Prezident klubu Rivera Plate Wiliam Kent prohlásil, že viníkem tragédie byla policie, která nechala zavřené brány sektoru a ve vyvolané panice neměli fanoušci jak opustit brány stadionu.

Mezi závažnější a velmi negativní události, o kterých se v minulosti mluvilo a v budoucnu mluvit bude, patří i fotbalové Euro 2016, pořádané ve Francii. I přesto, že nedošlo k velkým střetům přímo na stadionech, ataky ruských fanoušků, kteří napadli několika set členné skupiny anglických fanoušků přímo v centru Marseille, vyvolaly obavy ze znovu zrození tvrdého fotbalového chuligánství.

Tyto události vyvolaly diskuze o bezpečnosti fanoušků na Mistrovství světa 2018, které bude pořádat právě Rusko. Tamní hooligans vyslali do světa zprávu a varují fanoušky z celého světa, aby se připravili na tvrdé útoky.

Při výčtu všech tragických událostí, které se v minulosti udály si musíme uvědomit, jak nebezpečné jsou potyčky fotbalových hooligans nejen na fotbalových stadionech, ale i mimo ně. Především události z Eura 2016 ukazují, že fotbalové chuligánství je stále velmi aktivní a aktuální problém, který je spojen s nejoblíbenějším kolektivním sportem na světě.

2 Opatření na fotbalových stadionech v Čechách a v zahraničí

Vysoká intenzita a rozmach fotbalového chuligánství, násilí, rasismu a xenofobie s ním spojeným za posledních dvacet let si vyžádaly reakci vnitrostátních i mezinárodních institucí a organizací zabývajících se bezpečností v dané oblasti. „Postupy proti fotbalovému chuligánství a rasismu lze v zásadě vymezit jako specifickou politiku (policy), v jejímž rámci působí různí aktéři s vlastními představami o řešení vyvstalých problémů.“²⁴ Díky těmto postupům vznikají různé právní normy a dokumenty, které velmi úzce propojují politiku proti fotbalovému chuligánství a politiku proti rasismu. Rozlišujeme lokální bezpečnostní složky (pořadatelská služba), celostátní (ministerstvo, fotbalový svaz), evropské (UEFA, Interpol) i globální úroveň této politiky. „Za výsledky této politiky lze považovat především různé právní předpisy (zákony, vyhlášky apod.), dokumenty či přímo kampaně, které jsou aplikovány v boji proti fotbalovému chuligánství či projevům rasismu extremismu.“²⁵ V Evropě zatím nefunguje jednotná politika k danému problému.

Problém fotbalového chuligánství ukázalo Mistrovství Evropy konané ve Francii. Ve Francii policie řešila desítky potyček mezi fanoušky různých zemí.

2.1 Mezinárodní opatření

V současné době se v každé zemi potýkají a řeší problémy fotbalového chuligánství různě. Není dána jednotná metoda pro práci s fanoušky a bezpečnostní opatření. Nicméně několik mezivládních organizací se touto otázkou zabývá a snaží se politiku proti fotbalovému chuligánství sjednotit.

Rada Evropy založena roku 1949 čítá v současnosti 47 států z Evropy. Rada Evropy pomocí diskusí hledá odpovědi na otázky a je nezávislá na Evropské unii. Jednou z hlavních věcí, kterou se Rada Evropy zabývá a je pro tuto bakalářskou práci zajímavou informací, je udržování a rozvoj základních lidských práv a svobod. „Pro potírání fotbalového chuligánství má největší význam Evropská úmluva k diváckému násilí“²⁶. Tato úmluva zavazuje organizátory sportovních akcí, kluby a majitele klubů k tomu, aby zabraňovali možnému násilí a výtržnostem hned v několika bodech, které jsou platné při všech zápasech.

²⁴SMOLÍK, Josef, Fotbalové Chuligánství: Historie, teorie a politizace fenoménu. 1. české vydání. Karlovy Vary: 2008, 280 s. ISBN 978-80-903556-3-7, str. 184

²⁵SMOLÍK, Josef, Fotbalové Chuligánství: Historie, teorie a politizace fenoménu. 1. české vydání. Karlovy Vary: 2008, 280 s. ISBN 978-80-903556-3-7, str. 184

²⁶SMOLÍK, Josef, Fotbalové Chuligánství: Historie, teorie a politizace fenoménu. 1. české vydání. Karlovy Vary: 2008, 280 s. ISBN 978-80-903556-3-7, str. 189

Nejen mezinárodní organizace se zabývají fotbalovým násilím, ale také dvě největší fotbalové organizace světa UEFA a FIFA. Na evropské scéně se problémem zabývá především UEFA (Union of European Football Associations). Snaží se společně s národními svazy zlepšit situaci na stadionech. UEFA zřídila kontrolní disciplinární komisi, který se zabývá prohřešky na fotbalových stadionech v jednotlivých zemích. Může udělit peněžité tresty, zákazy vstupu fanoušků na stadiony, uzavření stadionu, či dokonce vyloučit klub ze soutěže.

UEFA také výrazně bojuje proti rasismu na fotbalových stadionech. Rozsáhlá kampaň proti rasismu je stále aktuální. UEFA trestá kluby za rasistické prohřešky velmi tvrdými sankcemi, v podobě odebrání bodů a uzavírání stadionů.

Mezinárodní federace fotbalových svazů, dále jen FIFA, se problematikou hooligans a rasismu také zabývá. Spolupracuje s národními svazy a vládními orgány (především policií). Stejně jako UEFA má i FIFA sankce za porušení pravidel a za rasistické prohřešky může klubům udělovat sankce podobně jako UEFA.

2.2 Zahraniční opatření

Následující kapitole se zaměří na popis zahraničních opatření a jejich fungování. Jako příklad je uvedena Anglie, kolébka fotbalu a také země, která dala základ fotbalovým chuligánům.

Dvě desítky let děláme zmatky na celém kontinentu – ve Francii, Itálii, Maďarsku, Norsku, Lucembursku, Německu, Švédsku, Švýcarsku, Dánsku, Španělsku, Řecku a Finsku. Všude se lidi ptají, co jsme zač, můžeme jim to říct? Můžeme. My jsme Angličani a ukazujeme Evropanům zač je toho loket. - King, J.: Anglie hraje venku, s. 214

Anglie je uváděná jako matka fotbalového chuligánství, ale také jako vzor země, která se s fotbalovým chuligánstvím dokázala vypořádat. Nutno podotknout, že Anglie eliminovala násilí pouze ze stadionů. Díky tomu se staly fotbaloví chuligáni mnohem lépe organizovaní a své střety musí dobře naplánovat a načasovat.

Policie je už tak dobrá říkal, že jsme více pod tlakem než dřív. Prostě už nemáme tolik času. Jakmile někde dojde k bitce, okamžitě nás obstoupí se psy a koňmi. Proto začali všichni užívat nože. Asi to zní bláznivě, ale protože je policie tak dobrá, jsme nuceni v nejkratší době způsobit co největší škody.

Buford, B.: Sám mezi rowdies, s.92

Boj s fotbalovými chuligány začal ve Velké Británii na přelomu 70. a 80. let. Jedním z největších střetů fanoušků, kde byli zapojení angličtí hooligans, je již zmiňované finále Evropské ligy. Odehrálo se 29. května 1985 v Belgii na stadionu v Bruselu. Přímo v hledišti

se střetly stovky fanoušků FC Liverpool a Juventus Turín. Právě tento střet je považován za průlom v boji proti fotbalovým chuligánům, a to nejen na ostrovech.

V Británii bylo v průběhu let přijato několik zákonů, které se zabývají problémy fotbalových chuligánů. Vedle agresivního jednání a narušení fotbalových utkání se anglické zákony zabývají také rasismem, především pak bučením proti fotbalistům černé pleti. Při porušení daných zákonů může být uložen zákaz vstupu na sportovní utkání a jiné tresty odnětí, či podmíněného odnětí, svobody.

V Anglii je pro fotbalové fanoušky platná legislativa, která se skládá z několika platných zákonů. V Anglii jsou pro fotbalové chuligány podstatné tzv. „regulovaná fotbalová utkání“, což znamená utkání, pro která jsou platná pravidla vydaná ministerstvem a platí tedy zákon The Football Spectators Act („zákon o fotbalovém diváctví“). „Podstatné je i takzvané „restriktivní nařízení“ soudu, jehož předmětem je povinnost osoby, na kterou se nařízení vztahuje, se v případě regulovaných fotbalových utkání, hlásit na určené policejní stanici“²⁷. Toto nařízení může být uloženo pouze jako doplněk k danému trestu, za který je obžalovaný souzen. Znamená to tedy, že za výtržnosti při fotbalovém zápase se musí angličtí chuligáni v den zápasu svého týmu hlásit na policejní stanici a nemohou se tudíž dostavit na fotbalová utkání.

Podobné zákony však fungují i v jiných zemích a většina Evropských fotbalových lig má pro své nejhorší fanoušky vyhlášky, které jim zakazují vstup na stadion. Ne ve všech zemích se však tato legislativní uplatnění a pravidla striktně dodržují. Důvodem může být vybavení fotbalových stadionů, či finanční možnosti na zajištění pořádku přímo policií dané země.

V sousedním Německu pracují s fanoušky již od 80. let 20. století. Postupně vznikly aktivity, díky kterým vytvořili tzv. Fanarbeitery, profesionální pracovníky, kteří působí u německých klubů. Tento koncept nachází uplatnění pro regule UEFA, kdy musí klub stanovit styčného asistenta klubu. Supporter Liaison Officer (SLO), neboli styčný asistent klubu je pracovník, který je klubem stanovený a zodpovědný za styk a komunikaci mezi fanoušky a klubem. "Tato osoba se v potřebném rozsahu musí zúčastňovat zasedání vedení klubu a spolupracovat s bezpečnostním manažerem zejména při zajišťování ochrany a bezpečnosti při zápase."²⁸

²⁷SMOLÍK, Josef, Fotbalové Chuligánství: Historie, teorie a politizace fenoménu. 1. české vydání. Karlovy Vary: 2008, 280 s. ISBN 978-80-903556-3-7, str. 218

²⁸KASAL, Josef, Násilí na stadionech jako odraz kultury, 1. české vydání. Hradec Králové: 2013, ISBN 978-80-7435-362-8, str. 153

2.3 Česká republika

Česká republika patří mezi členy mezinárodních organizací, které se věnují problémům s fotbalovými chuligány. V posledních letech se často probírá otázka zavedení registrace fanoušků pomocí dokladů totožnosti. Velmi diskutovaným tématem jsou také stadiony, jejich úroveň, kvalita a možnosti bezpečnosti. O bezpečnost na stadionech se stará především pořadatelská služba, která je soukromou organizací a najímá si ji pořádatel klub, který jí financuje ze svých soukromých zdrojů. Policie ČR zajišťuje pouze prostory před a po zápase v okolí stadionu, případně ve zbytku města. Městská policie je přítomna v okolí stadionu a také na stadionech, kde je prvním vykonavatelem úřední moci.

„V České republice je jako meziresortní iniciativně koordinační vládní orgán Koordinační komise k problematice diváckého násilí a nevhodnému chování při sportovních utkáních“²⁹. Členy této komise jsou zástupci z Ministerstva vnitra, policie a ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Cílem této komise je zlepšit spolupráci mezi Policií ČR a kluby, a tím připravit kluby a sportoviště na možné problémy. Samozřejmě s problémy fotbalových chuligánů jsou také spojena rizika s extremismem. Především se lze pak setkat na utkáních s rasismem, provoláváním nacistických či antisemitských pokřiků a hesel. Touto složkou se zabývají policisté z kriminálního oddělení.

FAČR, neboli fotbalová asociace České republiky je členský svaz organizací FIFA a UEFA, jež je organizátorem a představitelem fotbalu na území České republiky. Je pokračovatelem Českomoravského fotbalového svazu. Má na starost rozvoj fotbalu ve všech jeho vrstvách od mládeže po dospělé hráče. Je nejvyšším orgánem v řízení fotbalových soutěží v České republice. K problémům fotbalového chuligánství se vyjadřuje pomocí disciplinárního řádu. Svaz má pravomoc při porušení pravidel stanovených ve směrnících udělit pokuty, v řádu peněžitých trestů, odebrání bodů či uzavření hřiště. O těchto trestech a udělování sankcí rozhoduje disciplinární komise na základě zprávy od delegáta utkání.

Českomoravský svaz se také zabývá otázkou rasismu a diskriminace barvy pleti. I proti takovýmto přestupkům jsou udělovány sankce pro jednotlivé hráče či celý klub.

Policie České republiky se nepřímo podílí na organizaci fotbalových či jiných sportovních utkáních. „Policie ČR na úseku ochrany veřejného pořádku pouze spolupůsobí a

²⁹SMOLÍK, Josef, Fotbalové Chuligánství: Historie, teorie a politizace fenoménu. 1. české vydání. Karlovy Vary: 2008, 280 s. ISBN 978-80-903556-3-7, str. 143

až v případě porušení činí opatření k obnovení žádoucího stavu“.³⁰ Policie zajišťuje bezpečnost před, při a po utkání v okolí stadionu a ve městě. Působí především jako preventivní složka. Kontroluje příchod a odchod fanoušků ze stadionu, často se podílí na eskortu větších skupin fanoušků.

Policejní složky jsou připraveny zasáhnout na stadionu, pokud není pořadatelská služba schopna nastalou situaci zvládnout či pokud hrozí, že by mohla nastat situace nebezpečná pro zdraví přítomných diváků na stadionu.

Městská police je dalším orgánem, který se podílí na průběhu sportovních utkání v daném městě. Dá se říci, že plní velmi obdobnou funkci jako Policie ČR. Její úkoly jsou především orientovány na prostory přímo na stadionu, kde probíhá sportovní utkání. Plní zástupnou roli v záležitostech veřejného pořádku v rámci působnosti obce a spolupracuje přímo na stadionu s pořadatelskou službou. Případně dohlíží na dopravní situaci.

Fotbalové kluby, jakožto ekonomické subjekty, mají za cíl přilákat do hlediště co nejvíce fanoušků a příjemným zážitkem je přimět k opětovné návštěvě. Vedle kvalitního fotbalového zážitku, tak kluby zajišťují základní sociální zařízení, občerstvení a v neposlední řadě je klub zodpovědný za bezpečnost fanoušků na stadionu.

Pořadatelská služba zajišťuje pořádek a organizaci na fotbalovém utkání. Má na starosti kontroly u vstupu na stadion. Dohlíží na bezpečnost na stadionu, zamezuje vniknutí účastníků do zakázaných prostor a na hrací plochu. Řeší problémy, jako jsou stížnosti diváků či konflikty mezi fanoušky. Úzce spolupracuje s policií a zdravotnickou službou.

Pořadatelská služba dodržuje řád daného stadionu nebo areálu, ve kterém probíhá sportovní utkání. Při porušení pravidel má pořadatelská služba právo vyvést diváka, případně násilného výtržníka a předat ho policii ČR. Fotbalový klub má plnou zodpovědnost za pořádek na stadionu a tuto zodpovědnost předává soukromé pořadatelské službě, kterou si vybírá pomocí výběrových řízení.

³⁰SMOLÍK, Josef, Fotbalové Chuligánství: Historie, teorie a politizace fenoménu. 1. české vydání. Karlovy Vary: 2008, 280 s. ISBN 978-80-903556-3-7, str. 170

2.3.1 Nezávládnuté zápasy pořadatelskou službou v České republice

V České republice bylo za poslední roky k vidění několik nezvládnutých zápasů z pohledu pořadatelské služby, které vyvrcholily sankcemi ze strany svazu a na místě musely být řešeny přivoláním policie České republiky.

"Na jaře roku 2011 se utkal Fc Hradec Králové s Ostravským Baníkem a výtržnosti na hradeckém stadionu Pod lízátky přerostli k obrovské vlně agresivity ze strany ostravských fanoušků."³¹ Několik desítek fanoušků, kteří prorazili bránu oddělující fanoušky hostujícího týmu od zbytku stadionu uklidnili až přivolání policisté z pořádkové jednotky. Výsledkem byl jeden zraněný pořadatel a poničené vybavení hradeckého stadionu.

"V únoru v roce 2012 napadli v Mladé Boleslavi chuligáni Ostravského Baníku pořadatelskou službu místního klubu."³² Chuligáni přešli plot svého sektoru a vyvolali rvačku v sektoru s ostatními fanoušky. Výsledkem bylo několik zraněných pořadatelů a zasahovat přímo na stadionu musela policie České Republiky.

"Na jaře roku 2014 se při zápase ostravského Baníku a pražské Sparty strhla potyčka, která neměla v moderním fotbale České republiky obdoby."³³ Dav fanoušků Baníku, tvořený z části z polských hooligans, vyprovokoval fanoušky pražského klubu. Házením sedaček a světlic do jejich sektoru se spustila nekontrolovatelná vlna agresivity. Několik minut trvající nepokoje nemohla v první chvíli uklidnit ani přivolaná Policie ČR. Situace chvílemi připomínala válku mezi Policií České republiky a ostravskými fanoušky. Vzduchem létaly sedačky, kamení a policie nasadila slzný plyn. Konflikt probíhal na hlavní tribuně stadionu, mezi normálními slušnými fanoušky. Výsledkem konfliktu byly stovky vytrhaných sedaček a pochopitelně i mnoho vyděšených fanoušků. Rozpoutala se rozsáhlá diskuze, jak takovýmto střetům a konfliktům zamezit.

³¹ Fanoušci Baníku Ostrava v Hradci Králové. Www.youtube.com [online]. Zveřejněno 12.4. 2011 [cit. 2017-06-19]. Kanál uživatele KingBanicek. Dostupné z: <https://youtu.be/zvyOqbBLSR8>

³² FK Mladá Boleslav - FC Baník Ostrava. Www.youtube.com [online]. 20.2.2012 [cit. 2017-06-19]. Kanál uživatele Frantisek Styblo. Dostupné z: <https://youtu.be/Q4OCxIOifCY>

³³ FC Baník Ostrava - AC Sparta Praha [Riots 2014 March]. Www.youtube.com [online]. 4.4.2014 [cit. 2017-06-19]. Kanál uživatele nagyapad. Dostupné z: <https://youtu.be/S1Orq7VluqU>

Zápasy v Ostravě prakticky vždy doprovází problémy a policie musí být v pozoru. Především pak zápasy s pražskou Spartou jsou vždy vyhrocené – konflikty s policií a pořadatelskou službou byly zaznamenány i na jaře roku 2013.

S většinou problémů, o kterých se v České republice mluví v souvislosti s fotbalovými chuligány a násilnostmi přímo na stadionu, jsou spojení ostravští chuligáni, kteří jsou často podporováni polskými hooligans z GKS Katowice. Jako další příklad se může uvést konflikt s pořadateli v Brně v roce 2014, či řádění v Příbrami v roce 2010, kdy ostravští chuligáni totálně zdevastovali hostující sektor.

3 Shrnutí teoretické části

Cílem této bakalářské práce je přinést ucelený pohled na problematiku diváckého násilí na fotbalových stadionech nejen v Čechách, ale také v zahraničí. V teoretické části byly popsány základní pojmy, které se nejvíce pojí s danou problematikou.

První kapitola této práce přináší výše zmíněné pojmy jako je agrese a násilí, ale především informace a poznatky, týkající se a popisující subkulturu hooligans. Byla popsána historie a vývoj hooligans a ultras v Anglii, následně v celé Evropě, včetně České republiky. Dále jsou zde přiblíženy chuligánské skupiny nejen v České republice, ale také v zahraničí. Posledním bodem této kapitoly jsou historické tragédie na stadionech.

Druhá kapitola této práce pak přináší poznatky o možných opatřeních a institucích, které se daným problémem zabývají a pokouší se násilí na stadionech i v jeho blízkém okolí co nejvíce eliminovat. Jsou to například globálně fungující organizace UEFA, FIFA nebo Rada Evropy. Kapitola přináší také poznatky o opatřeních spadající do kompetence Policie České republiky a dalších bezpečnostních složek. V neposlední řadě je zde nutné zmínit i problémová utkání a nezvládnuté zápasy na stadionech v nedávné době v České republice.

Důležitou částí k pochopení tohoto tématu jsou popsány rozdíly mezi fanoušky, ultras a hooligans. Díky získaným poznatkům je patrné, že je nutné věnovat více pozornosti tomuto tématu. Současná literatura přináší velice málo informací a poznatků o této problematice. Násilí nejen ve světě, ale především v naší zemi nabírá na intenzitě a ničí vlastní podstatu sportu. Popsané příklady nezvládnutých zápasů jasně poukazují na to, že je nutné nejen zvýšit bezpečnostní opatření, ale zaměřit se i na výchovu nových fanoušků. Je nutné současnou, ale hlavně budoucí generaci naučit chovat se na sportovních utkáních a brát sport jako zábavu a ne jako „ boj“.

3.1 Publikace a odborné články

V minulosti se danému tématu věnovalo několik bakalářských a diplomových prací. V některých pracích se jedná pouze o teoretický popis fotbalového chuligánství, jeho vzniku a historie. V dalších pracích se autoři zabývají výzkumy diváckého násilí a jeho vlivu na mládež a názory adolescentů. Dalším zajímavým tématem jsou práce, kde jsou prováděny výzkumy z pohledu příslušníků pořádkové Policie, či možné formy prevence.

Velmi zajímavou publikací k danému tématu je kniha Kmeny, kterou v roce 2011 připravil kolektiv autorů pod vedením Vladimíra Brože, známého jako Vladimír 518 a Karla Veselého. Kniha dala nahlédnout do subkultury hooligans a byla námětem pro televizní dokument, který v roce 2015 natočil režisér Jiří Volek. Tento zfilmovaný dokument byl velmi

negativně přijat subkulturou hooligans vzhledem k tomu, že se ve většině dokumentu nejedná o hooligans, ale pouze o fanoušky Viktorie Plzeň, kteří mají do obávaných hooligans opravdu daleko.

II. EMPIRICKÁ ČÁST

4 Výzkumná část

4.1 Charakteristika výzkumu včetně jeho cíle a formulace vědecko-výzkumného problému

Stěžejní informace pro tuto část bakalářské práce získal autor této práce na základě rozhovorů s vybranými respondenty. Vzhledem k tomu, že se jedná o osoby z blízkého okolí, které autor osobně zná již delší dobu, není problémem získání určitých doplňujících informací od daných respondentů v průběhu psaní práce. Všichni dotazovaní mají osobní zkušenosti s daným tématem a vzhledem k osobnímu vztahu s autorem této práce pro ně tudíž nebyl problém mluvit k otázkám týkajících se dané problematiky otevřeně a bez morálních zábran.

Vzhledem k tématu bakalářské práce byl zvolen kvalitativní výzkum. V kvalitativním přístupu jde především o interpretaci reality. V této bakalářské práci je hlavním cílem zjistit, jaký názor na chování hooligans a ultras obecně mají fanoušci sportovních utkání, kteří do této skupiny nepatří.

Cílem výzkumu je zjistit subjektivně vnímané postoje respondentů vůči chování fotbalových chuligánů při fotbalových zápasech.

Vědecko-výzkumný předpoklad byl stanoven následovně: Fotbalový hooligans jsou nebezpeční pro širokou veřejnost a jsou negativním faktorem, který ovlivňuje fotbalový utkání.

Vědecko-výzkumný problém byl formulován následovně: Zkušenosti fotbalových fanoušků s chováním fotbalových hooligans při fotbalových zápasech.

Na základě tohoto výzkumného problému stanovil autor práce jako hlavní výzkumnou otázku: „Jaké postoje mají respondenti (fotbaloví fanoušci) k chování a aktivitám ultras a hooligans při fotbalových zápasech“. Z důvodu ochrany osobních údajů a zaměření této práce, které může být pro někoho citlivé, byla respondentům zaručena jejich anonymita.

Dílicí výzkumné otázky jsou následující:

- Jaké jsou postoje dotazovaných fanoušků k používané pyrotechnice (petardy, světlice)?
- Jaké jsou postoje dotazovaných fanoušků k projevům násilí?
- Jaké jsou postoje dotazovaných fanoušků k projevu rasismu (neúcta k člověku) a urážkám hráčů, či jiných představitelů fotbalu?

- Jaký je postoj respondentů k přítomnosti policie ČR na stadionech?
- Jaký je postoj dotazovaných k opatřením na stadionech, které mají zamezit výtržnostem?

Výše uvedené výzkumné otázky jsou nedílnou součástí celého výzkumu. Aby mohl být naplněn hlavní cíl celého výzkumu a odpovězeno tak na hlavní výzkumnou otázku, byly tyto otázky zodpovězeny pomocí tazatelských otázek (viz. příloha č.1), díky kterým byly získány potřebné informace k zodpovězení dílčích výzkumných otázek. Vzhledem k tomu, že výzkum probíhal formou polostrukturovaného rozhovoru, mohla být velice dobře rozvinuta diskuse o dané problematice. Díky tomu, že byly tazatelské otázky pokládány respondentům postupně a každému zvlášť, bylo možné v případě potřeby položit respondentovi doplňující otázky a diskusi tak dále rozvést.

4.2 Metodologie výzkumu

Jako výzkumná metoda byl zvolen kvalitativní výzkum ve formě polostrukturovaného rozhovoru. Tento výzkum považuje autor práce vzhledem k tématu za přínosnější, osobnější a díky osobnímu kontaktu s respondentem je obsáhlejší a jak již bylo uvedeno výše, je možné dotazovaným kdykoliv položit doplňující otázku. Přínosem této metody je rovněž možnost sledovat mimoverbální projevy dotazovaných. K relevanci získaných odpovědí přispívá i výzkumníkova znalost sociálního zázemí oslovených respondentů.

"Cílem hloubkového a polostrukturovaného rozhovoru je získat detailní a komplexní informace o studovaném jevu (kvalitativní přístup), zatímco účelem standardizovaného strukturovaného rozhovoru je položit všem respondentům několik identických otázek ve stejném pořadí (kvantitativní přístup)."³⁴ V kvalitativním výzkumu není možné tvrdit, že závěr lze aplikovat na celou populaci. V této formě výzkumu se manipuluje převážně se slovy, čerpá se z rozhovorů a poznání. V kvalitativním výzkumu jde především o to, zaměřit se na lidskou osobnost tak, jak prožívá okolní svět, jak si ho vykládá a jaký význam daným věcem přisuzuje. „Mezi základní rysy patří filozofický základ (kdy je kladen důraz na výklad jevů aktérů, kteří jsou sami součástí jevů), zdroj dat (jedná se o přirozená prostředí, není to nijak upravované prostředí, zůstává takové jaké je za běžných okolností), hlavní metody

³⁴ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, ISBN 978-80-7367-313-0, str. 13

(pozorování, terénní poznámky, interview, výzkumné techniky užívané v etnografii), produkt (jedná se o velmi detailní popis jevů jedinečných případů)."³⁵

4.3 Výzkumný soubor

Výzkumným souborem jsou jedinci, kterých se daný výzkumný problém týká. Jsou to osoby se společnou charakteristikou, která je odlišuje od celkové populace. Závěr získaný na základě výzkumného šetření tudíž není možné aplikovat na celou společnost. Jak již bylo uvedeno výše, všichni dotazovaní jsou z blízkého okolí autora této práce, jedná se o osoby, se kterými je autor v bližším kontaktu a je možné získat následné doplňující informace. Respondenti jsou různých věkových kategorií, studenti i zaměstnaní lidé. Vzhledem k maximální ochraně osobních údajů nemohou být zveřejněny bližší informace o respondentech.

Základní charakteristiky účastníků výzkumného šetření:

Respondent 1: pochází z neúplné rodiny, otec dotazovaného zemřel, když mu bylo 14 let. Celý život žije ve městě, finančně dobře zabezpečený. Aktivně sportuje, nemá fyzické ani psychické problémy, na základní škole byl v kolektivu oblíbený. V pubertě se musel vyrovnat se ztrátou otce, nicméně situaci zvládl zřejmě dobře, tato nepříjemná životní událost na něm nenechala žádné stopy z hlediska výchovy. V době studia pravidelně docházel na brigády, zejména na sportovní a společenské akce jako pořadatel (security). Z rozhovoru je patrné, že k danému tématu má co říci a že nemá problém o věcech týkajících se dané problematiky otevřeně mluvit.

Respondent 2: pochází z úplné, velmi dobře situované a finančně zabezpečené rodiny. Má dva sourozence. Celý život provozuje kolektivní sport, v mládí neměl žádné psychické problémy. Ve škole neměl žádné kázeňské, či prospěchové problémy, patřil k lepším žákům. Po střední škole nastoupil do zaměstnání.

Respondent 3: pochází z dobré rodiny, rodiče jsou rozvedeni, nicméně oba mají již nové partnery a dotazovaný vychází se všemi členy rodiny velmi dobře. Je finančně dobře zajištěný, netrpí žádnými psychickými problémy. Studuje gymnázium, od mládí hraje fotbal a má k němu velmi blízko.

Respondent 4: je nejstarším respondentem, dětství neměl žádné problémy, které by nějak ovlivnily jeho charakter. Žije v domácnosti se svou ženou a vychovávají společně dva potomky ve věku 15 a 20 let. Pracuje jako údržbář – technik, se stálou pracovní dobou a volnými víkendy. Mezi jeho záliby patří návštěva sportovních utkání, je věrným a

³⁵GAVORA, Peter a Klára ŠEĎOVÁ. Úvod do pedagogického výzkumu. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, s. 32.

dlouholetým fanouškem. Navštěvuje fotbalová utkání již od svých mladých let, má tedy spoustu zkušeností i z 90. let.

Respondent 5: muž ve středním věku, čerstvý otec. Fotbalový trenér, který má k danému tématu velmi blízko od útlého věku, kdy fotbal hrál. Na fotbalové zápasy občas bere i své mládežnické svěřence. Na fotbalová utkání chodí přes deset let, je tudíž velmi zkušeným respondentem.

Respondent	Pohlaví	Věk	Město	Vzdělání	Jak dlouho je fanouškem?	Vlastní zkušenosti s hooligans?
1.	muž	20-25	HK	SŠ	10	ANO
2.	muž	20-25	HK	SŠ	10	ANO
3.	žena	18-20	HK	Gymnázium	5	ANO
4.	muž	40-45	HK	SOU	25	ANO
5.	muž	30-35	HK	VŠ	15	ANO

Tabulka ukazuje základní informace o respondentech.

4.4 Sběr dat a realizace výzkumu

Jak již bylo zmíněno, pro sběr dat bylo využito polostrukturovaných rozhovorů. Autor práce dotazované respondenty zná osobně, nebylo tedy problém výzkum uskutečnit. V průběhu rozhovoru byla možnost položit doplňující otázku. Se všemi respondenty byla setkání předem domluvena. Místo setkání bylo vybráno po společné domluvě tak, aby se obě strany cítily dobře. Rozhovory byly u respondentů doma, nebo na veřejných místech, jako je například restaurace a během rozhovoru bylo vše zaznamenáváno na diktafon a poznámky dělány do notebooku. Rozhovory nebyly nikterak časově náročné, i přes doplňující otázky netrvaly rozhovory déle než 30 minut. Respondenti byli seznámeni s cílem práce a daným tématem a byli ujisti, že jejich odpovědi budou použity pouze v rámci této bakalářské práce. Vzhledem k ochraně osobních údajů není možné zveřejňovat jména, ani bližší informace o respondentech.

Pro zpracování informací bude použita metoda otevřeného kódování. „Cílem je konceptualizovat naše data, tj. postupně vytvořit pojmy, které zachycují „esenci“ konkrétních analyzovaných událostí či jevů. Vytváříme pojmy, které jsou induktivně zakotveny v datech,

ale samy o sobě mají abstraktní povahu, protože vyjadřují myšlenku, princip či zkušenost, platnou napříč různými událostmi či situacemi.“³⁶

5 Interpretace empirických zjištění a vyhodnocení výzkumu

Interpretace odpovědí jsou členěny do kategorií, které byly vytvořeny v průběhu výzkumu. Pro přehlednost jsou kategorie uvedené v následující tabulce:

Kategorie	
Kategorie 1	Omezení na stadionech
Kategorie 2	Chování hooligans
Kategorie 3	Příčiny konfliktu
Kategorie 4	Následky konfliktů
Kategorie 5	Bezpečí na stadionech
Kategorie 6	Barva pleti
Kategorie 7	Choreografie fotbalových fans
Kategorie 8	Tresty za porušení pravidel

5.1 Výsledky výzkumného šetření

Kategorie 1: Omezení na stadionech

- klec
- alkohol
- jídlo a pití
- omezení
- bezpečí
- žádné omezení

³⁶ ŘIHÁČEK, Tomáš. ČERMÁK, Ivo. HYTYCH, Roman a kolektiv. Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy. Brno: Masarykova univerzita. 2013. 190 s. ISBN 978-80-210- 6382-2., str. 48

Zmínka o různých omezeních na stadionech byla zaznamenána u všech respondentů. Ohledně zavírání fanoušků do klece se vyjadřují všichni respondenti kladně a respondent č. 1. a 2. se shodují, že především pokud jde o fotbalové chuligány, je toto opatření nutné.

R4: „*Myslím, že všichni fanoušci nejsou stejní, ale je těžké poznat a rozlišit mezi těmi, kteří chtějí vyvolávat konflikty a těmi, kteří chtějí pouze fandit*“

Respondent č.3 a č.5, v souvislosti s těmito opatřeními podotýká omezený pohyb a zákaz vstupu do určitých míst stadionů. Respondenti č. 2 a č. 5, také podotýkají omezení týkající se občerstvení a alkoholu.

R2: „*Dříve takové věci nebyly a samozřejmě, pokud mě někde zakážou vzít pivo do hlediště, tak to mě teda štve.*“

Naopak respondent č. 1 je konkrétně k Hradeckému stadionu a omezením na něj skeptický, jelikož jsou podle něj nedostatečná.

R1: „*Na stadionu jsem se s žádnými omezeními nasetkal, jelikož přístup je poloprofesionální*“

Respondenti se jednotně shodují, že používání klecí pro fotbalové ultras a hooligans, tzv. kotle jsou nezbytnou součástí stadionů. Rozdílný názor na omezení především co se běžných fanoušků týče jako je omezení pohybu po stadionu a konzumace alkoholu, či jiných věcí na stadionu má respondent č. 1 se všemi ostatními dotazovanými. Tento názor příkládám k jeho čerstvému otcovskému vztahu a také k profesi trenéra mládeže, zatímco ostatní respondenti jsou víceméně nezávislí a zřejmě se nad těmito omezeními nezamysleli hlouběji.

Kategorie 2: Chování hooligans

- dav
- zkušenosti
- realita
- prostředí
- kotel

Negativně hodnotí chování hooligans všichni dotazovaní respondenti. Respondent č. 4 se vyjádřil, že se chování těchto lidí bojí. Respondent č.5 má spoustu zkušeností jako pořadatel na fotbalových zápasech a chování fotbalových chuligánů zažil na vlastní kůži.

R5: „*Ty lidi mají v davu pocit, že můžou všechno, jsou neohrožený a nerespektují nikoho a nic!*“

Respondent č. 1 je s těmito konflikty smířený, stejně tak respondent č. 3. Shodně říkají, že je to běžná praxe.

R2: „*V Posledních letech to jsou organizované útoky, ty chuligáni dopředu všechno promyslí, navíc to jsou většinou mladí, fyzicky zdatní kluci*“

Chování hooliganes vyvolává v běžných návštěvnicích fotbalových stadionů strach. Dodávají, že jsou však s tímto negativním fenoménem smíření a vědí, co takové konflikty mohou způsobit.

Kategorie 3: Příčiny konfliktu

- konflikt
- inteligence
- opětovné vyvolání konfliktu
- agresivita
- provokace
- omezený jedinec
- životní cíl
- neměnná povaha

Zamyšlení se nad inteligencí jedinců, kteří patří do subkultury hooligans je zmíněno ve všech rozhovorech. Respondenti č. 2, 3, a č. 4 si myslí, že konflikty a rvačky s jinými chuligány jsou pro tyto lidi zábavou a baví je to. Respondent č. 5 přidává názor, že pro skupinu těchto lidí je to pouze měření sil.

R5: „*Chtějí ukázat, že jejich tábor je nejsilnější a měli by se ho všichni bát*“.

Respondent č.5 si myslí, že jsou to agresivní jedinci a jejich chování se nezmění, jelikož si potřebují vybit zlost. Respondent č.1 se při rozhovoru zamýšlí, jak by se dala tato situace řešit.

R1: „*Nejlepší by bylo, aby se dohodli v nějaké hale, kde by se mohli poprat a v přítomnosti by byla jak policie, tak i nějaká zdravotní služba.*“

Příčiny konfliktu jsou především důvodem chování jedinců, kteří patří do zkoumané subkultury hooligans. Jejich agresivní chování a víra v jejich chuligánkou skupinu zřejmě nutí fotbalové hooligans ke konfliktům mezi sebou. Dokazují tak nejen sobě, ale především celé subkultuře, kdo je nejsilnější a nejobávanější skupinou nejen v dané zemi, ale toto soutěžení nabírá mezinárodní „důležitost“.

Kategorie 4: Následky konfliktů

- starší lidé
- rodiny s dětmi
- nebezpečí
- afekt
- zranění
- strach
- násilí

Následky konfliktů mezi fotbalovými chuligány mohou být mnohem vážnější, než si samotní aktéři dovedou představit a domyslet. Jak uvádí shodně respondent č. 1, 2, 5 na fotbalové stadiony dochází rodiny s dětmi i starší lidé, kteří jsou těmito skupinami také ohroženi.

R1: „*V hledišti mohou být děti i celé rodiny a samozřejmě na fotbal chodí i starší lidé.*“

R5: „*Ty lidi v afektu vůbec nepřemýšlí a neumí si domyslet důsledky, co se může stát.*“

Fanoušci si uvědomují, jaké následky mohou mít konflikty mezi zneprátelenými tábory hooligans, případně konflikty s pořadateli či policií a zamýšlí se nad velkým nebezpečím, které hrozí rodinám s dětmi a starším lidem.

Kategorie 5: Bezpečí na stadionech

- ochrana
- bezpečí
- security
- policie

Respondent č.1 se necítí být ohrožený na fotbalovém stadionu.

R1: „*Zatím pokaždé, když jsem byl na fotbalovém stadionu, tak jsem se nikdy necítil ohrožen.*“

Bezpečně se cítí i respondent č.4 a č.5 ovšem oba podotýkají, že dávají na své zkušenosti, kdy ví co od jakého zápasu mohou očekávat a kde se pohybovat. Respondent č.1 si myslí, že pokud dokáže pořadatelská služba zajistit bezpečnost, není na stadionech ani potřeba policie. Naopak respondent č.2, 3 a č.4 by policii na stadionech přivítali.

R3: „*Myslím si, že by policie na stadionu být měla, protože nikdy není jasné, kdo se na fotbale objeví.*“

Respondenti se necítí na stadionech v ohrožení, ovšem především zkušenější respondenti si uvědomují rizikovost jednotlivých utkání a možná nebezpečí, které s sebou tyto vyhrocené zápasy přináší.

Kategorie 6: Barva pleti

- inteligence
- rasismus
- respekt
- nezáleží na barvě pleti
- talent
- svoboda projevu

U respondentů č. 1, 3 a 4 se objevil jasný nesouhlas s jakýmkoliv rasistickými urážkami kvůli barvě pleti.

R3: „*Špatné to gesto vůči člověku, který reprezentuje klub nebo svou zemi a je za to urážen kvůli barvě pleti.*“

Respondent č.3 se navíc zamýšlí nad sportovním duchem a je názoru, že důležitý je hlavně talent a ne barva kůže. Respondenti č.2 a č.5 nijak nevnímají urážky tímto způsobem.

R5: „*Je to samozřejmě ukázka jejich inteligence, ale mě osobně je to jedno.*“

Rasistické urážky jsou velmi aktuálním tématem, a toto téma je velkým problémem na fotbalových stadionech. Tyto urážky jsou pro většinu fanoušků nepřijatelným způsobem fandění.

Kategorie 7: Choreografie fotbalových fanoušků

- světlice
- choreo
- pyrotechnika
- negativní ovlivnění zápasu
- ovzduší

- sebestřednost

Všichni respondenti se shodují, že jakékoliv dělobuchy na fotbalové trávníky nepatří.

R5: „*Může to zranit hráče, rozhodčího nebo pořadatele.*“

Stejný názor a nesmyslnost nad používáním petard na fotbalových stadionech vyjádřili i zbylí respondenti. Respondenti 1, 2, 3 a 5 říkají, že pokud je pyrotechnika jako dýmovnice, či světlice použita za účelem choreografie po zápase, nebo při řádně nahlášené akci, tak jim to nevadí. Ovšem při zápase jim tato věc vadí.

R2: „*Jdu na fotbal, abych ho viděl, ne abych se dusil a snažil se vidět něco přes dým!*“

Respondent č. 3 se ve své výpovědi zamýšlí nad důsledky používání petard a nad tím, jaký vliv to může mít pro mladé nezaujaté fanoušky:

R3: „*Na zápasy chodí malé děti, které se mohou bát ran a pokazí jim to dojem z daného sportu a chování fanoušků.*“

Výsledky této kategorie jsou velmi jednostranné a návštěvníci fotbalových zápasů celkově s používáním pyrotechniky spíše nesouhlasí a schvalují ji pouze ve výjimečných případech, při dodržování pravidel a tak, aby pyrotechnika pomohla doladit dojem z choreografie připravené fotbalovými hooligans, či ultras.

Kategorie 8: Tresty za porušení pravidel

- zákaz vstupu
- nevinní lidé
- sledovat a trestat
- výtržník

Všichni dotazovaní respondenti jednoznačně souhlasí se zákazem vstupu na fotbalové stadiony pro výtržníky a hodnotí jí jako krok pro prevenci! Respondent č. 4 v rozhovoru podotýká, že lidé se nemění a mohou kdykoliv znovu vyvolat konflikt, či jinak porušit pravidla daná pro návštěvu fotbalového utkání.

R2: „*Tresty jsou od toho, aby byly výstrahou a pokud se nebudou udělovat, nikdo se ničeho bát nebude.*“

S názory se respondenti rozcházejí při otázce trestů za urážky hráčů, rozhodčích či jiných funkcionářů fotbalu. Například respondent č.1 je pro to, aby tyto urážky fotbalová asociace sledovala a trestala, naopak opačný názor má respondent č. 4.

R4: „ *Není to správné, jelikož to odnesou nevinní lidé, kteří za to nemohou.*“

Respondent č. 5 se nad situací zamýšlí hlouběji a je si vědom toho, že pokuta pro klub není správná, jelikož klub jako takový nemůže za chování jedinců na stadionu a tyto situace mohou ústít ve zbytečný konflikt.

R5: „ *Zažil jsem situace, kdy bylo od vedení klubu nařízeno, aby byli fanoušci co rasisticky či jinak uráží některé hráče, nebo funkcionáře vyvedeni ze stadionu.*“

V této kategorii se respondenti jednoznačně shodli v otázce zákazů vstupu výtržníků na stadion, ovšem rozdílný názor mají co se týče postihů pro kluby za vulgární projevy fanoušků na stadionu.

6 Závěrečná zpráva výzkumného šetření

Zjištěné informace se dají rozdělit do několika kategorií. První kategorií jsou omezení a bezpečnost na fotbalových stadionech. Druhou kategorií jsou příčiny, chování a následky chování fotbalových hooligans. Třetí kategorií jsou projevy a prezentace a poslední kategorie se zaměřuje na tresty pro fotbalové výtržníky.

Respondenti byli dotazováni na omezení a bezpečnost na fotbalových stadionech v průběhu rozhovoru několika dílčími otázkami. Respondenti č. 2, 3, 4, a č.5 jsou s určitými omezeními nespokojeni, jelikož jim zakazují, případně je jinak omezují v návštěvě fotbalového utkání, například zákazem pití alkoholu v hledišti. Naopak respondent č. 1 se vyjádřil, že přístup pořadatelů a omezení jsou na fotbalovém stadionu chabé a přístup je poloprofesionální. Všichni dotázaní respondenti se ale na stadionech cítí bezpečně pokud je na stadionu alespoň pořadatelská služba.

Respondent č. 1 je smířený s chováním fotbalových chuligánů na stadionech a stejně jako respondenti č. 2, 3, 4 a 5 si myslí, že jsou tyto konflikty a násilí na stadionech pro dané jedince zábavou a naplněním. Respondent č.4 popsal své pocity při střetech fotbalových fanoušků na stadionu jako strach a obavu, že by mu mohl někdo ublížit. Respondenti č. 1 a č. 5 vyjádřili své obavy a pohled na následky, které mohou být o to horší, jelikož na stadionech se nachází i rodiny s dětmi, nebo starší lidé.

Rasistické urážky jsou velmi častým jevem, který se objevuje na fotbalových stadionech a zároveň je to jeden z možných důvodů, který rozpoutává konflikty mezi fanoušky. Respondenti č. 1, 3 a č. 4 se vyjádřili velmi negativně k rasistickým i jakýmkoliv jiným urážkám, nejen hráčů odlišné barvy plet. Naopak respondenti č. 2 a č. 5 rasistické projevy

nikterak nevnímají. Ovšem oba se shodně vyjadřují k urážkám funkcionářů, či hráčů za jejich chování, či gesta. Podle respondenta č. 2 si občas někdo zaslouží, a především pak v naší fotbalové soutěži, slyšet co si o něm fanoušci myslí.

Tresty za porušení pravidel či jiné prohřešky, kterých se někteří fotbaloví fanoušci dopustí, hodnotí všichni dotazovaní respondenti kladně a jako nutnou věc. Především pak zákaz vstupu na stadion pro již dříve trestané výtržníky. Respondent č. 4 uvádí, že lidé se nemění a není jisté, kdy daný výtržník vyvolá další konflikt či někoho zraní. Respondent č.2 dodává, že pokud se tresty nebudou dostatečně prosazovat a dodržovat, nebude žádná prevence, která by nutila fotbalové chuligány změnit své chování.

Odpověď na hlavní výzkumnou otázku: Jaké postoje mají respondenti (fotbaloví fanoušci) k chování a aktivitám ultras a hooligans při fotbalových zápasech? Po provedené analýze dat zní: Zkušenosti fotbalových fanoušků s chováním hooligans jsou spíše negativní, jelikož chování fotbalových chuligánů je pro běžné fanoušky nebezpečné a vyvolává v nich strach a obavy. V průběhu rozhovorů se objevily drobné náznaky pochopení pro určité aktivity hooligans a respondenti přidali také své názory pro možné řešení daných problémů. Jednalo se například o pravidla daná při používání pyrotechniky nebo rvačky mimo stadion, které by byly pod dohledem policie a zdravotní služby.

Vědecko-výzkumný předpoklad byl stanoven následovně: Fotbalový hooligans jsou nebezpeční pro širokou veřejnost a jsou negativním faktorem, který ovlivňuje fotbalová utkání. Vědecko-výzkumný předpoklad se z větší části naplnil, fotbaloví fanoušci jsou chováním a aktivitami hooligans negativně ovlivňováni v průběhu fotbalových utkání.

Závěr

Fotbalové chuligánství jak ho známe, je téměř nemožné odstranit v celé jeho míře. Subkultura hooligans má celosvětově velké zastoupení a výjimkou není ani Česká republika. Tato subkultura má velmi hluboké kořeny a počet jejích členů stoupá. Pro mnohé z nich je smyslem jejich života věrnost danému klubu a láska k němu je nutí bojovat tak, jak umí nejlépe. Pro hooligans je důležité ukazovat svou sílu ostatním táborům a také si bránit své území. Domluvené rvačky někde na polích, či jiných odlehlých místech, jsou pouze prostředkem pro měření sil a výsledek tohoto klání je pro danou subkulturu stejný, jako výsledek fotbalového zápasu, který se hraje na hřišti.

V úvodních kapitolách jsem se zaměřil na vymezení teoretických pojmů týkajících se fotbalových hooligans. Popsal jsem historii a vývoj hooligans a historický a současný stav v různých zemích Evropy. Další kapitola byla věnována institucím a organizacím zabývajícím se protichuligánskými opatřeními. Výčet začal celosvětovými organizacemi a končil konkrétním výčtem orgánů zajišťujících bezpečnost na fotbalových stadionech v České republice.

Pro svůj výzkum jsem kvalitativní výzkumné šetření, které probíhalo formou rozhovorů a analýza dat byla provedena metodou otevřeného kódování. Pro rozhovory jsem vybral respondenty z mého okolí, o kterých vím, že pravidelně navštěvují fotbalová utkání a mají zkušenosti s daným tématem, především pak s fotbalovými chuligány. Vzhledem k tomu, že dotazovaní měli spíše negativní zkušenosti, dalo se očekávat, že pro subkulturu hooligans nebudou mít pochopení a budou kritičtí k jejich chování a zájmům. Zajímavým výzkumem by bylo, provést výzkumné šetření s respondenty ze skupiny ultras nebo přímo s členy subkultury hooligans a zjistit jejich názory na současná opatření, která jsou na fotbalových stadionech.

Ze získaných informací je patrné, že komunikace s fotbalovými fanoušky a chuligány, není dostatečná a měli by se hledat kompromisní řešení. Možným řešením je například tzv. německý přístup založený na práci profesionálů, tzv. fanarbeiterů. Dalším řešením může být zpřesnění kompetencí Supporter Liaison Officer – tedy pracovník, který má na starost komunikaci mezi fanoušky, klubem a bezpečnostním manažerem. Například při používání pyrotechniky by se měli ultras a vedení klubu pokusit domluvit na určitých pravidlech tak, aby se obě strany vyhnuly konfliktům mezi pořadatelem a fanoušky. Na fotbalových stadionech by nemělo docházet k rasistickým urážkám hráčů a jiných urážek funkcionářů. Mezi vedením klubu a členy fanoušků by měla probíhat komunikace a snaha o vyřešení tohoto problému.

Věřím, že pokud by se splnily určité podmínky, nemuselo by docházet k tak častým střetům mezi členy hooligans, ultras a pořadateli a následnému zásahu policie. Nebylo by tedy nutné spekulovat, zda se má na fotbalové zápasy vrátit policie České republiky.

Z provedeného výzkumu je patrné, že postoje fanoušků k používání pyrotechniky jsou vesměs negativní. Pro běžné fanoušky je kouř a zápach z dýmovnic nepříjemný. Projevy násilí a střety fotbalových hooligans vyvolávají v návštěvnicích fotbalových utkání obavy. Respondenti nemají pro násilné projevy chuligánů pochopení. Stejně tak jsou negativní postoje i k projevům rasismu. Rozdílné názory dotázaných respondentů byly v pohledu na urážky funkcionářů klubů a členů fotbalové asociace. Zde se ukázala nespokojenost s celkovým stavem tuzemského fotbalu a jeho vedením. Rozdílný názor panoval i nad otázkou ohledně přítomnosti PČR na stadionech. U respondentů bylo patrné, že názor na tuto otázku ovlivňují jejich zkušenosti a situace, které již zažili na fotbalových stadionech. Podle názoru dotázaných, by trestaní výtržníci neměli mít možnost navštěvovat sportovní utkání, a souhlasí s většinou pravidel na fotbalových stadionech.

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo zjistit, jaké názory mají respondenti na chování hooligans při fotbalových zápasech. Získané poznatky na základě výzkumu ukazují, že chování hooligans je pro běžné fanoušky sportovních utkání nepříjemnou záležitostí a na stadionech je nechtějí. Fotbaloví chuligáni vyvolávají mezi veřejností strach a obavu z návštěvy fotbalového zápasu. Tímto zjištěním byl splněn hlavní cíl této bakalářské práce.

Použité zdroje

Knižní zdroje

ARENDDT, Hannah. O násilí. 2. vyd. Praha: Oikoymenh, 1995. Oikúmené. ISBN 80- 7298-128-5.

ARMSTRONG, Gary. Football hooligans: knowing the score. New York: Berg, 1998. ISBN 978-1859739570.

BANNON, James. Fotbalová mise: tajný mezi chuligány. Překlad Alžběta Laurinová. Šamorín: Zelený Kocúr, 2014. ISBN 978-80-971534-5-8.

COUFALOVÁ, Bronislava, Jan PINKAVA a Veronika POCHYLÁ. Trestněprávní odpovědnost ve sportu. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-88-5.

DANICS, Štefan a Tomáš KAMÍN. Extremismus, rasismus a antisemitismus. 2., rozš. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2008. ISBN 978-80-7251- 286-7.

GAVORA, Peter a Klára ŠEĐOVÁ. Úvod do pedagogického výzkumu. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007.

GIRTLER, Roland. Okrajové sociální kultury. Brno: Masarykova univerzita, 2001. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-2728-2.

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2

KASAL, Josef, Násilí na stadionech jako odraz kultury, 1.českévydání.Hradec Králové:2013, ISBN 978-80-7435-362-8.

MAREŠ,Miroslav, SMOLÍK Josef, SUCHÁNEK Marek. Fotbaloví chuligáni: Evropská dimenze subkultury. 1.českévydá.Brno: 2000,.ISBN 80-903333-0-3.

MIOVSKÝ, Michal. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1362-4.

NIKL, Jaroslav a Petr VOLEVECKÝ. Divácké násilí. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007. ISBN 978-80-7251-249-2.

PATTERSON, Barrington. One-eyed Baz: the true story of Barrington 'Zulu' Patterson, one of Britain's most fearsome hard men. London: John Blake, 2012. ISBN 978-1843588115.

PAULÍK, Karel, Psychologie lidské odolnosti. 1 vydání. Praha:2010, ISBN 978-80- 247-2959-6.

PONĚŠICKÝ, Jan, agrese, násilí a psychologie moci. 2. doplněné vydání. Praha:2010, ISBN 978-7387-378-3.

ŘIHÁČEK, Tomáš. ČERMÁK, Ivo. HYTYCH, Roman a kolektiv. Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy. Brno: Masarykova univerzita. 2013. 190 s. ISBN 978-80-210- 6382-2.

SEKOT, Aleš. Sociologie sportu: aktuální problémy - skripta v PDF ke stažení. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sportovních studií, 2014. ISBN 978-80-210-6858-2.

SMOLÍK, Josef, Fotbalové Chuligánství: Historie, teorie a politizace fenoménu. 1.českévydání.Karlovy Vary:2008, .ISBN 978-80-903556-3-7.

SMOLÍK, Josef. Subkultury mládeže: uvedení do problematiky. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2907-7.

SMUTEK, Martin a Miroslav KAPPL, ed. Proměny klienta služeb sociální práce: Social work client metamorphoses. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. ISBN 80-7 041-716-1.

SOUKUP, Václav. Antropologie: teorie člověka a kultury. 1. vyd. Praha: Portál, 2011, 741 s. ISBN 978-807-3674-328.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

Internetové zdroje

Fanoušci Baníku Ostrava v Hradci Králové. Www.youtube.com [online]. Zveřejněno 12.4. 2011 [cit. 2017-06-19]. Kanál uživatele KingBanicek. Dostupné z: <https://youtu.be/zvyOqbBLsR8>

FK Mladá Boleslav - FC Baník Ostrava. Www.youtube.com [online]. 20.2.2012 [cit. 2017-06-19]. Kanál uživatele Frantisek Styblo. Dostupné z: <https://youtu.be/Q4OCxIOifCY>

FC Baník Ostrava - AC Sparta Praha [Riots 2014 March]. Www.youtube.com [online]. 4.4.2014 [cit. 2017-06-19]. Kanál uživatele nagyapad. Dostupné z: <https://youtu.be/S1Orq7VluqU>

Seznam příloh

Příloha A - Projekt výzkumu

Příloha B - Ukázka rozhovoru s respondentem

Příloha A - Projekt výzkumu

1) Hlavní cíl a dílčí cíle výzkumu

Hlavní cíl:

Zjistit, jaké jsou postoje respondentů k otázkám fotbalového násilí na stadionech

Dílčí cíle:

Zjistit, jaké jsou postoje fanoušků k používané pyrotechnice (petardy, světlice)

Zjistit, jaké jsou postoje fanoušků k projevům násilí

Zjistit, jaké jsou postoje fanoušků k projevu rasismu a urážkám hráčů, či jiných představitelů fotbalu

Zjistit, jaký mají fanoušci postoj k absenci policie ČR na stadionech

Zjistit, jaký je postoj k opatřením na stadionech zabraňujícím výtržnostem

2) Specifikace hledaných informací

Zjistit, jaké jsou postoje fanoušků k používané pyrotechnice (petardy, světlice)

- Jak vnímáte světlice vhozené na hřiště při zápase
- Jak vnímáte světlice při zápase mezi fanoušky
- Jak vnímáte házení petard při zápase

Zjistit, jaké jsou postoje fanoušků k projevům násilí

- Jak vnímáte konflikty mezi fanoušky přímo při zápase
- Jak vnímáte konflikty mezi fanoušky a pořadatelskou službou, nebo policií
- Jaký je podle Vás důvod konfliktů tzv. hooliganů a proč se navzájem napadají

Zjistit, jaké jsou postoje fanoušků k projevu rasismu a urážkám hráčů, či jiných představitelů fotbalu

- Jak vnímáte rasistické urážky hráčů černé pleti
- Jak vnímáte urážky hráčů, či jiných představitelů klubu při zápasech
- Jak vnímáte pokuty pro kluby za rasistické, či vulgární urážky hráčů od svých fanoušků

Zjistit, jaký mají fanoušci postoj k absenci policie ČR na stadionech

- Jaký máte postoj k absenci policie České republiky na stadionech?
- Cítíte se bezpečně při zápasech, kde zabezpečuje bezpečnost pořadatelská služba?

Zjistit, jaký je postoj k opatřením na stadionech zabraňujícím výtržnostem

- Jak vnímáte omezení na fotbalových stadionech
- S jakými omezeními jste se vy setkal na stadionu
- Souhlasíte s tím, aby byli fanoušci zavřeni do klecí

- Souhlasíte se zákazem vstupu trestaným výtržníkům

3) Volba zdrojů dat

Primární zdroje informací – shromážděné přímo k danému tématu

- respondenti z řad fanoušků navštěvující fotbalová utkání

4) Volba typu primárního výzkumu

Zvolen kvalitativní výzkum – zjistit názory a postoje respondentů (fanoušků) na zkoumaný problém

5) Volba metody sběru primárních dat

Individuální rozhovory

6) Plán výběrového šetření

Stanovení rámce vzorku

- tázání budou fotbaloví fanoušci

Metoda výběru vzorku

- respondenti vybráni z řad běžných návštěvníků fotbalových utkání

Stanovení rozsahu výběru

- individuální rozhovory – osloveno 5 respondentů

7) Organizačně-technické zabezpečení výzkumu

Kdo provede výzkum?

- tazatel

Kritéria volby variant způsobu realizace MV:

- finanční prostředky, které máme na výzkumný projekt
- obtížnost výzkumného projektu
- vlastnictví dostatečné kvantity a kvality lidských zdrojů
- časové období, ve kterém má být projekt dokončen

Zabezpečení:

- prostory pro skupinové rozhovory s potřebným technickým vybavením (mikrofon, počítač, ..)
- technické prostředky nutné k přípravě a zpracování výzkumu (kancelářské potřeby, kopírky, telefony, PC,...)

8) Harmonogram výzkumu:

- zpracování scénáře – tazatel – 1 týden

- příprava k realizaci sběru dat - tazatel – 3 týdny
- realizace individuálních rozhovorů – tazatel – konkrétní osoby
- zpracování dat – tazatel – 1 týden
- přepisy (doslovné + poznámky o neverbální komunikaci)
- prostudování, zpracování přepisů – zjištění základních významných myšlenek, často se vyskytujících tvrzení (jejich přesné znění), shrnutí poznatků – závěry, hodnocení
- tvorba zprávy – tazatel - 1 den

9) Rozpočet nákladů

- zpracování scénáře
- příprava k realizaci sběru dat
- realizace individuálních rozhovorů
- zpracování dat

Vzhledem k tomu, že je výzkum prováděn jako podklad pro bakalářskou práci samotným tazatelem, není nutné finanční vyjádření rozpočtu nákladů.

Příloha B – Ukázka rozhovoru s respondentem

Já: *Jak vnímáš světlice vhozené na hřiště při zápase?*

Respondent 1: Vnímám to jako špatnou věc. Tyto věci by se neměli nikdy na hrací plochu dostat.

Já: *Jak vnímáš světlice při zápase mezi fanoušky?*

Respondent 1: Vadí mi to. Mezi fanoušky to nepatří. Povolil bych jedině před zápasem a po zápase v rámci chorea, o kterém by klub věděl a bylo by nahlášeno. Pak to má nějaký smysl. Jinak ne.

Já: *Jaký máš postoj k používání petard při zápase? či jiných dělobuchů?*

Respondent 1: Odsuzuji. Špatná věc. Tento druh pyrotechniky by neměl co dělat na sportovištích.

Já: *Jak vnímáš konflikty mezi fanoušky přímí při zápase?*

Respondent 1: Konflikty přímo při zápase nepodporuji. Je to špatné. Vzhledem k obecnstvu. V hledišti mohou být děti i celé rodiny. Samozřejmě na fotbalové stadiony chodí i starší lidé. Například lidé v důchodovém věku. I pro ně je to velmi nebezpečné.

Já: *Jak vnímáš konflikty mezi fanoušky a pořadatelskou službou, či policií?*

Respondent 1: Tyto konflikty bohužel jsou a asi budou. S tím nic neuděláme. Záleží na inteligenci a mentalitě fanoušků.

Já: *Jaký je podle Tebe důvod konfliktů mezi hooligans a proč se navzájem napadají?*

Respondent 1: Důvod neznám, jelikož sem nikdy v takovéto partě lidí nebyl. Domnívám se, že tito lidé nikdy nechtěli se utkat v oficiálních zápasech v ringu a jsou to pouliční rváči, tak se chodí vybit tímto způsobem. Nejlepší by bylo, aby se dohodli v nějaké hale, kde by se mohli poprat a v přítomnosti by byla jak policie tak i nějaká zdravotní služba. Lidé by měli klid na sportovišti a hooligans by se taky uspokojili.

Já: *co si myslíš o rasistických urážkách hráčů černé pleti?*

Respondent 1: Špatné to gesto vůči člověku, který reprezentuje klub nebo svou zemi a je za to uražen kvůli barvě pleti.

Já: *Jak vnímáš urážky hráčů, nebo funkcionářů klubu či představitelů fotbalu?*

Respondent 1: Opět špatná věc. Neměla by se dít. A to hlavně na úrovni vedení klubů či reprezentací.

Já: *Pokuty pro klub za rasistické, či jiné urážky hráčů, nebo vedení. Co si myslíš o této věci?*

Respondent 1: Asi to je jediný nástroj, který zatím funguje. Hlavně bych zůstal u toho, že by byl zakázán vstup do sektorů, kde se tito fanoušci sdružují. Tzv. „Kotle“-ty by byly prázdné.

Já: *Co si myslíš o absenci policie České republiky na stadionech?*

Respondent 1: Policie ČR mi nechybí na stadionech, pokud dokáže pořadatelská služba zařídit bezpečnost před výtržníky. Pokud nezvládá, nebo klub nemá dost zařízenou pořadatelskou službu, samozřejmě policie ČR by tam měla být!

Já: *Cítíš se bezpečně při zápasech, kde zabezpečuje službu jenom pořadatelská služba?*

Respondent 1: Zatím pokaždé když jsem byl na stadionu, tak jsem se nikdy necítil ohrožen. Malšovický stadion je dost velký na to, aby se člověk dostal z centra problému.

Já: *Jak tě omezují opatření na fotbalových stadionech?*

Respondent 1: Omezení na našem stadionu v Hradci Králové moc nejsou, takže žádné omezení nevnímám.

Já: *S jakými omezeními jsi se setkal?*

Respondent 1: Na stadionu jsem se neseťkal s žádným omezením, jelikož přístup je poloprofesionální.

Já: *Souhlasíš s tím, aby byli fanoušci zavřeni do klece v průběhu zápasu?*

Respondent 1: Pokud se jedná o výtržníky a problémové fanoušky, pak by byla možnost k tomuto opatření přistoupit. Jinak ne.

Já: *Souhlasíš se zákazem vstupu pro fotbalové výtržníky?*

Respondent 1: Ano souhlasím se zákazem vstupu trestaných výtržníků na stadiony.